

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EVLİLİK BİÇİMİ VE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER
BAĞLAMINDA EVLİLİK DOYUMUN İNCELENMESİ: İRAN
ERDEBİL ÖRNEĞİ**

Sara TAGHİOGHLİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ebülfez SÜLEYMANLI

İSTANBUL- 2023

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EVLİLİK BİÇİMİ VE SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER
BAĞLAMINDA EVLİLİK DOYUMUN İNCELENMESİ: İRAN
ERDEBİL ÖRNEĞİ**

Sara TAGHİOGHLİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ebülfez SÜLEYMANLI

İSTANBUL-2023

YEMİN METNİ

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, tarafımdan üretildiğini ve Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna göre yazıldığımı beyan ederim.

Tarih

Öğrencinin Adı ve SOYADI

Sara TAGHIOGHLI

İmzası

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sűresince deęerli gűrűőlerine ve geribildirimlerine sűrekli baővurduęum, akademik geliőimimde ve tez çalıőmamın tamamlanmasında önemli bir katkısı olan Prof. Dr. Ebűlfez Sűleymanlı'ya en içten teőekkűrlerimi sunarım.

Hayatım boyunca öğrenmeye teővik eden ve rehberlik eden sevgili Fatima anneme sonsuz teőekkűrlerimi iletiyorum.

Tűm tez sűrecinde verdięi destekle yanımda olan deęerli arkadaőım Sero'ya da minnettarım. Bu sűre boyunca desteklerini esirgemeyen herkese iten teőekkűrlerimi sunarım.

Emeęi geçen herkesin katkıları, bu çalıőmanın baőarıya ulaőmasında bűyűk rol oynamıőtır. Sizlerin desteği ve yol göstericiliği olmadan bu tez çalıőması bu kadar anlamlı ve değerli olmazdı.

ÖZET

Evlilik Biçimi ve Sosyo-demografik Özellikler Bağlamında Evlilik Doyumunun İncelenmesi: İran Erdebil Örneği

Bu çalışmada İran'ın Erdebil ilinde görücü usulü ve flört yoluyla evlenen kişilerin evlilik doyumları incelenmiştir. Ayrıca, evlilik doyumunun bazı demografik değişkenlerle ilişkisinin tespit olunması amaçlanmıştır.

Çalışmanın uygulama sürecine göre, Şubat 2023 ile Temmuz 2023 tarihleri arasında rastlantısal olarak seçilen 152 katılımcıya "Evlilik Doyum Ölçeği" ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Verilerin analizi, SPSS 20.0 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar, yapılan değerlendirme ve analizler, flört yoluyla evlenen bireylerin evlilik doyum puanlarının, görücü usulüyle evlenenlere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Bulgular, güncel yayınlar ve literatür ışığında detaylı bir şekilde tartışılmıştır. Evlilik doyumlarına yönelik yapılan incelemelerde, flört biçimi ve görücü usulüyle evlenmiş kişiler arasında istatistiksel farklılık belirlenmiştir. Evlilik doyumunun çocuk sahibi olmak, eğitim seviyesi, yaş ve gelir düzeyi ile ilişkisi gözlemlenmiştir. Ancak, evlilik doyumunu ile çocuk sayısı, çalışma durumu, evlilik yaşı ve cinsiyet arasında manidar bir farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Doyumu, Flört, Görücü Usulü, İran, Erdebil

ABSTRACT

Investigation of Marriage Satisfaction in the Context of Marriage Style and Socio-demographic Characteristics: The Case of Iran Ardebil

This study investigated of marital satisfaction among individuals who married through arranged and dating styles. Additionally, the study aimed to explore how marital satisfaction is influenced by various demographic factors.

To accomplish this goal, the Marital Satisfaction Scale and a Demographic Information Form which developed by the researcher, were administered to 152 randomly selected participants in Ardebil, Iran, between February and July 2023. The collected data were analyzed using the SPSS 20.0 software. The results of the evaluations and analyses revealed that individuals who married through dating reported higher levels of marital satisfaction compared to those who had arranged marriages.

Furthermore the examination of marital satisfaction uncovered a statistically significant difference between individuals married by dating and those married by arranged means. Marital satisfaction was also found to vary based on factors such as having children, education level, age, and income level. On the other hand, no significant difference was found in marital satisfaction concerning the number of children, employment status, duration of marriage, and gender. The implications of these findings are discussed in light of current literature and publications.

Keywords: Arranged Marriages, Dating Marriage, Marital Satisfaction, Iran, Ardabil

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	I
TEŞEKKÜR.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.1.1 Alt Problemler:.....	3
1.2 Çalışmanın Amacı.....	4
1.3 Çalışmanın Önemi.....	4
1.4 Hipotezler.....	6
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.6 Tanımlar:.....	7
2. KURAMSAL ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1 Evlilik.....	8
2.1.1 Evlilik Teorileri.....	9
2.1.1.1 Satir Yaklaşımı.....	10
2.1.1.2 Bowen 'in Aile Sistemleri Yaklaşımı.....	11
2.1.1.3 Yapısal Yaklaşım.....	12
2.1.2 Evlenme Çeşitleri.....	13
2.1.3 Evlilik Doyumunun Tanımı.....	14
2.1.3.1. Evlilik Doyumu ile İlgili Teoriler.....	16
2.1.4 Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler.....	20
2.2 İran' da Evlilik Biçimleri.....	21
2.2.1 Evlenme Sürecinde Aile ve Yakın Akrabaların Baskın Olduğu Evlenme Biçimleri.....	22

2.2.1.1 Berder (Beder) Evliliği	23
2.2.1.2 Vefat Eden Kardeşin Karısıyla Evlenme (Baldızla Evlenme)	23
2.2.1.3 Görücü Usulü Evlenme	23
2.2.1.4 Yakın Akraba Evliliği (Kan Bağı Evliliği).....	26
2.2.2 Kişinin Kendi Başına Karar Verebildiği Evlenme Biçimleri.....	26
2.2.2.1 Kız Kaçırma (Düğünsüz Evlenme).....	26
2.2.2.2 Kuma Getirme Evliliği	26
2.2.2.3 Flört Ederek Evlenme	27
2.2.2.4 Bir Meydan Okuma Olarak Beyaz Evlilik	29
2.3 Evlilik Biçimi ve Evlilik Doyumu ile İlgili Çalışmalar	29
2.4 Sosyo-demografik Değişkenler Bağlamında Evlilik Doyumu.....	34
3. ARAŞTIRMANIN GEREÇ VE YÖNTEMİ.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli	40
3.2 Araştırmanın Lokasyonu ve Zamanı	40
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	40
3.4. Veri Toplama Araçları	40
3.5. Veri Analizi Yöntemleri	41
4. BULGULAR.....	42
5. TARTIŞMA.....	59
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKLAR	66
EKLER	73
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	73
Ek 2.....	75
ÖZGEÇMİŞ	76

TABLULAR

Tablo 1. Evlilik Doyum Ölçeği Güvenirlik Analizi	42
Tablo 2. Evlilik Doyum Ölçeği Normal Dağılım Analizi	42
Tablo 3. Evlilik Doyum Ölçeği Madde İstatistikleri ve Bileşen Matrisi.....	43
Tablo 4. Evlilik Doyum Ölçeği ve Alt Ölçekleri İstatistikleri	44
Tablo 5. Demografik Özellikler ve Genel Bilgilerin Dağılımı	45
Tablo 6. Evlilik ve Çocuk Bilgilerinin Dağılımı.....	46
Tablo 7. Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi.....	47
Tablo 8. Evlilik Doyumunun Yaş Gurubuna Göre Farklılığının İncelenmesi	48
Tablo 9. Evlilik Doyumunun Çalışma Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi.....	49
Tablo 10. Evlilik Doyumunun Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi.....	50
Tablo 11. Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Farklılığının İncelenmesi .	51
Tablo 12. Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Farklılığının İncelenmesi	52
Tablo 13. Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Farklılığının İncelenmesi ..	53
Tablo 14. Evlilik Doyumunun Evlilik Süresine Göre Farklılığının İncelenmesi.	54
Tablo 15. Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Farklılığının İncelenmesi	55
Tablo 16. Evlilik Doyumunun Eşi ile Akrabalık Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi.....	57

KISALTMALAR

EDÖ: Evlilik Doyum Ölçeği

SPSS: Statistical Package For the Social Science

1. GİRİŞ

Genel tanımı itibarı ile toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile, insan gelişimi ve psikososyal yaşantısı için temel bir kurum niteliğini taşımaktadır. Aile, ilk insan toplumundan beri var olan, en kadim ve en temel kurumlardan olması sebebi ile, geçmişten günümüze pek çok düşünür ve gözlemcinin dikkatini çekmiş ve çeşitli incelemelere konu olmuştur.

Evlilik ve aile, tarihsel olarak insan toplumlarının temel yapı taşlarını oluşturmuştur ve günümüzde de bu önemini sürdürmektedir. Aile, toplumsal amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak kültürün aktarımını ve sürekliliğini sağlamada bir araç olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, evlilik kurumu, din ve diğer toplumsal kurumlar tarafından anlam kazanmış ve düzenlenmiş, yasalar ve kurullarla belirli sınırlamalara tabi tutulmuştur (Yıldırım, 2017).

Aydınlanma, sanayileşme ve bunları da kapsayan modernizm gibi sosyo-ekonomik dönüşümler aile üzerinde önemli derecede tesir göstermiş, aileyi koruyan değerlerin aşınmasına neden olmuştur (Turğut, 2017). Bu konuyu ele alan araştırmacıların bir kısmı da bu durumu aile içi ilişkilerde duygusal bağ ve evlilik doyumuyla ilişkilendirmişlerdir. Bu görüşe göre Sanayi Devrimi öncesinde boşanma yasak olduğu için eşler arasında duygusal bağın güçlü olması zorunluluk teşkil etmediğinden, bu durum, çiftler arasındaki duygusal bağın kuvvetli olmadığını göstermektedir. Evlilik doyumunun zayıf olduğu bir ortamda, eşlerin birbirinden beledikleri düşük oluyordu. Bu nedenle, düşük evlilik doyumuyla birlikte daha düşük beledentilerin olması, aile istikrarını dengelemekte ve sağlamakta etkili olmaktadır. (Yalım, 2014)

Nitekim evliliğe ilişkin memnuniyeti ifade eden, evlilikte mutluluğun artması ve çatışmanın azaltılmasıyla gelen evlilik doyumunu, ilişkideki doyuma ulaştırıcı sıcak ve samimi alanlardan, gerilim yaratan soğuk alanlara uzanan geniş bir yelpazeyi içermektedir (Buunk ve Vanperen, 1991; Sutor, 1991: Akt. Ergin, 2000). Evlilikte doyum yaşama, beledentilerin gerçekleşmesi ve bireylerin mutlu olabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Doyum yaşanmayan evliliklerin sayısının artmakta olduğu ve genellikle boşanma ile sonuçlandığı, bu durumun ise hem eşleri hem de boşanan aile çocuklarını olumsuz olarak etkilediği yapılan birçok çalışma ile ortaya konmuştur. Bu

süreçte Batıdaki romantik sevgi kavramının, diğer toplumlara yayılmasıyla; insanın, bu yeni yaşam biçimiyle içinde bulunduğu ulusal ve siyasal sistemleri etkiler ve onlar tarafından etkilenir duruma gelmesi bu durumun önemli bir nedeni olarak gösterilmektedir (Giddens, 2000). Dolayısıyla, boşanma oranlarının arttığı günümüzde, evlilik doyumu üzerinde durularak, bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi araştırmalarla ortaya konan önemli bir problem durumudur (Buluş, Bağcı 2016). Bu bağlamda daha önceki dönemlere göre boşanma oranlarında ve aile içi ilişkilerde sorunlarda artış gözlenen İran’da çiftlerin evlilik doyumunun araştırılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada İran’ın Erdebil şehrinde evlilikteki doyumu etkileyen değişkenler arasında evliliğin başlama-tanışma şekillerinin rolü incelenmiştir. İki temel tanışma biçimi olan flört ederek ve görücü usulü tanıştırılma şekilleri arasındaki farklılıklar ve bu farklılıkların evlilik doyumu üzerindeki etkisi araştırılmıştır.

1.1 Problem Durumu

Toplumsal düzenin ve huzurun güvence altına alınması, esas olarak aile içindeki düzen ve huzur ortamının düzenlenmesine bağlıdır. Aile bütünlüğü ve nitelikli aile yapısının korunması, evliliklerin olumlu bir atmosferde sürdürülmesiyle gerçekleşir. Bu noktada, evlilik doyumu kavramı büyük önem taşır (Özgül, 2001).

Evlilik, bir insanın yaşamı boyunca karşılaşacağı en mühim olaylardan biridir, zira evlilikle birlikte kişi önceden deneyimlemediği hayat biçimine adım atmaktadır. Evlilik, hayatına yeni bir kişinin katılımını gerektiren ekonomik, fiziksel, sosyal ve duygusal yönleri içinde barındıran derinlemesine bir birlikteliktir. Bu nedenle, evlilik, kişinin yaşamına katılan diğer kişiyle farklı açılardan, daimî ve uzun soluklu ilişki başlatması anlamına gelir (Süleymanlı, 2021).

Evlilik ve evlilik doyumu, dünya genelinde birçok toplum tarafından değer verilen önemli bir olgudur. Yapılan araştırmalar, evli bireylerin evli olmayanlara göre daha mutlu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, araştırmacılar evlilik doyumu ve evlilik ilişkisinde mutluluk gibi kavramlar üzerinde yoğunlaşarak çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir.

Evlilik doyumunu etkileyen birçok faktör akademik çalışmalarda gözlemlenmiştir. Bu faktörler arasında evlenme yaşı, evlenme biçimi, ekonomik statü, evlilik süresi, çocuk sahibi olup olmama durumu ve karı koca arasındaki yaş farkı gibi

çeşitli değişkenler bulunmaktadır. Bu değişkenler, evlilik doyumunun derecesini ve niteliğini belirlemede önemli roller üstlenmektedir. Evliliklerin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için bireylerin isteklerinin gerçekleşmesi ve mutlu hissetmeleri için evlilik doyumu sağlanmalıdır. Evlilik doyumunun eksik olduğu durumlarda, evlilikler boşanma ile sonuçlanabilir ve olumsuz sonuçlar yaşanabilir.

Son yıllarda evliliklerde karşılaşılan sorunlar, geçmiş dönemlere göre artış göstermiş ve çeşitlilik kazanmıştır. Bu nedenle, evlilik doyumunun üzerinde durulması gereken önemli bir konudur ve bu konuyu etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir.

Bu çalışmada, görücü usulü ve flört ederek evlenen çiftlerin evlilik doyumuna etkisi, sonuçların demografik özelliklere göre karşılaştırılması incelenmiştir. Araştırma, evlilikte başlama-tanışma şeklinin evlilik doyumuna etkisini araştırarak, farklı evlilik biçimlerinin sonuçlarını ortaya koymayı problematize etmektedir.

1.1.1 Alt Problemler:

Bu çalışmada ana problemi güçlendirmek adına farklı değişkenlerle ilişkilendirmek ve sorular üzerinden bağlantı kurarak yorumlamak esas alınmıştır.

1. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin evlilik biçimleri ile evlilik doyumu düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin cinsiyete göre evlilik doyumu düzeyi farklılık gösterir mi?
3. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin yaşlarına göre evlilik doyumu düzeyi farklılık gösterir mi?
4. Hem flört ederek hem de görücü usulü evlenen kişilerin eğitim durumlarına göre evlilik doyumu düzeyinde nasıl bir ilişki vardır?
5. Hem flört ederek hem de görücü usulü evlenen kişilerin çalışma durumları ve evlilik doyumu düzeyi arasında bir farklılık yaratır mı?
6. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin evlilik süresi ile evlilik doyumu düzeyi arasında bir bağlantı var mıdır?
7. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin gelir durumlarına göre evlilik doyumu düzeyi farklılık gösterir mi?

8. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen kişilerin çocuk sayısına göre evlilik doyum düzeyinde fark yaratır mı?
9. Flört ederek evlenen ve görücü usulü evlenen bireylerin eşleri ile yakınlık derecelerine göre evlilik doyum düzeylerinde bir ilişki var mıdır?

1.2 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın ana amacı evlilik kavramı odak alınarak, İran'ın Güney Azerbaycan bölgesi Erdebil şehrinde görücü usulü ve flört yoluyla gerçekleşen evliliklerin evlilik doyumları açısından incelenmesidir. Bu şekilde, evlilik öncesi süreçlerin evlilik doyumuna etkisinin nicel araştırma yöntemi ile saptanması hedeflenmiştir. Ayrıca evlilik doyumunu kavramının ikili ilişkiler açısından anlaşılması ve İran'ın aile ve evlilik kurumunda meydana gelen değişmelerin tespit olunması bu çalışmanın alt amacını oluşturmaktadır.

1.3 Çalışmanın Önemi

Bu çalışmada İran'ın Güney Azerbaycan bölgesi Erdebil şehrinde yaşayan 18-60 yaş arası olan bireylerin evlilik biçimi ile ilişkin evlilik doyumları incelenmiştir. İlgili literatüre bakıldığında bu konunun yabancı ve Türk kaynaklarda fazla incelenmediği görülmüştür. Bu sebepten dolayı alana katkı sağlaması açısından bu konunun incelenmesi önem taşımaktadır.

Evlilik ve aile, toplumların temel yapı taşlarından olan önemli kavram ve kurumlardır. Aile, kadın ve erkeğin evlilikleriyle kurulur ve kişilerin ve toplumun hayatında önemli bir yer tutar. Evlilik kurumu, aile öncesinde yer alırken, evliliğin sonucunda da aile kurumu oluşur. Bu iki kurum birbirinin başlangıcı ve sonucu olarak aynı sürecin içerisinde yer alırlar (Yıldırım, 2017). Bu nedenle, evlilik ve aile kurumları toplumların sosyal ve kültürel yapısında büyük öneme sahiptir ve bireylerin yaşamında önemli roller üstlenirler.

Günümüzde toplum yapısında evlilik öncesi süreçte görülen iki temel ilişki biçimi görücü usulü ve flört tarzıdır. Batının etkilediği hızlı toplumsal değişme süreci altında sağlıksız etkilere ve çarpıklıklara uğramış da olsa genellikle flört tarzı ve nadiren görücü usulü yapılan evlilikler ve kurulan aileler sonrasında da bu iki tipin farklı özelliklerini

göstermektedir. Evlilik öncesinde flört tarzı ile kurulan arkadaşlıklarda evlilik adayı erkek ve kadın az ya da çok flört ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü modern ya da moderne yakın ölçekte olan kurallarına uymaktadırlar. Görücü usulü ile ilişki yürüten erkek ve kadın ise görücülük ilişkisinin belirlediği kendi yapısına özgü geleneksel ya da geleneğe yakın ölçekte belirlenmiş olan kurallarına bağlı kalmaktadırlar. Böylece yaygınlaşan ilişki türünün kurallarına ait olan farklı bir yapı oluşur. Ailelerin kurulmasından sonra da farklı ilişki biçimlerine göre evlilik adaylarının benlik ve kimlikleri farklılaşmaktadır. Evlilik sonrası aile yapılarını kavramlaştıracak olursak, Görücü Usulü Aile ve Flört Tarzı Aile olarak adlandırmak bu araştırma kapsamında öne çıkmaktadır (Yılmazçoban, 2016).

Batı ülkelerindeki gibi Orta Doğu ülkelerinde de aile yapısının toplumun değişimine paralel olarak evrim geçirdiği vurgulanmıştır. İran toplumunda meydana gelen her değişimin temel kaynağının aile olduğu ifade edilmiştir. Aile yapısının uzun bir süre boyunca bölgedeki diğer ülkelerle benzer şekilde mezhep ve geleneklere dayalı geniş ve ataerkil bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Evlilik öncesinde tanışma sürecinin genellikle görücü usulü ve akraba evlilikleri şeklinde gerçekleştiği vurgulanmıştır. Araştırmalara göre İran'da her üç evlilikten birisinin boşanma ile sonuçlandığı ve bunun temel sebeplerinden birisi evlilik öncesi yetersiz tanışmak olduğu belirtilmiştir (Başar, 2020).

Evlilik konusunda kültürler arası araştırmalar yapılmış olsa da aynı kültür içinde yaşayan toplumlarda ortaya çıkan farklı evlilik biçimleri de araştırmacıların ilgisini çekmektedir. İran'da görücü usulü olarak bilinen evlilik biçimi, uluslararası alanlarda ayarlanmış evlenme olarak geçer ve flört ederek evlilik evlenmek en yaygın görülen diğer evlenme biçimidir. İşte bu bağlamda, aynı kültüre sahip insanların evlilik biçimlerindeki çeşitliliği anlamak amacıyla pek çok araştırmacı tarafından detaylıca ele alınmıştır (İmamoğlu, 1994; Fox, 1975; Hortaçsu ve Oral, 1994).

Evlilik biçimleri ile sosyal ve demografik değişkenler arasındaki ilişki, literatürde sıkça ele alınmaktadır. Evlilik doyumu da bu tür araştırmalarda incelenmiş olmakla birlikte, daha fazla odaklanılan konular genellikle öğrenim düzeyi, kazanç durumu, yaş gibi değişkenler olmuştur. Ayrıca, evlilik biçimi ve evlilik doyumu arasındaki ilişki hakkında literatürde az sayıda kaynak bulunmaktadır. Son tahlilde literatürde öne çıkan

araştırma sonuçları ve eksiklikler bu çalışmanın hem tamamlayıcı hem de literatüre katkı sağlayacak farklılıkları öne çıkarmayı hedeflediğinden önem taşımaktadır.

1.4 Hipotezler

Bu çalışmada aşağıda belirlenen hipotezler sırayla test edilecektir.

H1: Evli bireylerin evlilik biçimleri ile evliliklerindeki doyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Evli bireylerin evlilik biçimleri ile evliliklerindeki doyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H2: Evlilik doyumu cinsiyete göre değişiklik gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H3: Evlilik doyumu çalışma durumuna göre değişiklik gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu çalışma durumuna göre değişiklik göstermez.

H4: Evlilik doyumu eğitim düzeyine göre değişiklik gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H5: Evlilik doyumu gelir durumuna göre değişiklik gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu gelir durumuna göre değişiklik göstermez.

H6: Evlilik doyumu ve yaş arasında manidar bir ilişki vardır.

H0: Evlilik doyumu ve yaş arasında manidar bir ilişki yoktur.

H7: Evlilik doyumu çocuk sahibi olup olmamaya göre değişiklik gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu çocuk sahibi olup olmamaya göre değişiklik göstermez.

H8: Evlilik doyumu ve evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Evlilik doyumu ve evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H9: Evlilik doyumu eşlerin akrabalık derecesine göre farklılık gösterebilir.

H0: Evlilik doyumu eşlerin akrabalık derecesine göre değişiklik göstermez.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir.

1. Araştırma, İran'ın Güney Azerbaycan bölgesine bağlı Erdebil şehrinde ikamet eden ve gönüllülük esasına göre seçilen 152 evli kadın ve erkekten oluşan bir örnekleme sınırlıdır.
2. Araştırmada incelenen evli bireylerin evlilik doyumuna dair veriler yalnızca Evlilik Doyum Ölçeği tarafından ölçülen maddelerle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar:

Evlilik; iki birey arasında kurulan ve beraber yaşamayı, hayatlarını birbirleriyle paylaşmayı, çocuk sahibi olmayı ve çocuklarını birlikte yetiştirmeyi hedefleyen ilişki sistemidir (Yeşiltepe, 2011).

Evlilik doyumu, evlilik birliğinde yer alan bireylerin karşılıklı olarak yaşadıkları sevgi, cinsel tatmin ve sağlıklı iletişim biçimi gibi kişisel ihtiyaçlarının ve birlikte alınan kararlarda eşit bir şekilde yer almanın, gelirin birlikte yönetildiği, çalışma ve zorlukları birlikte paylaşmanın sağladığı psikolojik uygunluktur (Skoloski ve Hendrick, 1999, Akt: Yıldırım ve Çağ, 2013).

2. KURAMSAL ve KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Evlilik

Evliliğin tanımı, görücü usulü evlilik ve flört yoluyla evlilikler, aşağıdaki gibi sırasıyla incelenmiştir.

Evlilik, sosyal, dini ve siyasi açıdan eşit haklara sahip kadın ve erkek arasındaki bir sözleşme olarak toplumun en temel yapıtaşı olarak kabul edilir (Pehlivan, 2006). Evlilik kurumu, toplumsal yapıda bir ilişkiler sistemi olarak şekillenmiş ve bir kadın ile bir erkeği "karı-koca" olarak bir araya getirir. Aynı zamanda sosyal yapı içinde bir ilişkiler sistemi olarak şekillenmiş ve doğacak çocuklara belirli bir statü sağlayan, toplumsal açıdan "devletin" kontrolü, hak ve yetkisi altında olan yasal bir bağlantı biçimidir (Özgüven, 2014).

Evlilik, sadece kadın ve erkeği bir araya getirmekle kalmaz, aynı zamanda eşlerin yaşamlarını birlikte paylaştığı, birbirlerinin tüm gereksinimlerini karşıladığı ve çocuklarını meşru olarak dünyaya getirip yetiştirmelerinin en güzel yolu olarak kabul edilir (Sezer, 2004).

Özgüven (2000), evliliğin gerekliliklerini üç temel bölümde sıralamaktadır: "fiziksel", "psikolojik" ve "toplumsal" gereklilikler. Bu bağlamda, evliliğin biyolojik nedenleri arasında cinsel güdüyü tatmin etmek en önemli hedeflerden biridir. Psikolojik nedenler arasında ise sevgi ihtiyacını karşılama öne çıkmaktadır. Toplumsal nedenler arasında da destek bulma, kabul edilme, uyumlu yaşama, güven duyma ve korunduğunu hissetme gibi gereksinimlerin önemi vurgulanmaktadır. Evliliğin bu üç temel gerekliliği, bireylerin bir araya gelerek evlilik birliğini oluşturma motivasyonlarını ve bu birliği sürdürme isteklerini etkilemektedir.

Malinowski'ye göre aile ve evlilik kavramları arasındaki fark şu şekilde belirtilmiştir: Aile, bir grup veya örgüt olarak tanımlanırken, evlilik çocuk yapmak ve çocukları koruyup yetiştirmek için yapılan bir kontrat olarak nitelendirilir. Bu tanımlama, ailenin daha geniş bir sosyal yapı ve ilişkiler ağı olduğunu vurgularken, evliliğin daha spesifik bir amaca hizmet ettiğini ve bireylerin evlilik yoluyla birbirleriyle özel bir bağ kurduğunu ifade etmektedir.

Evlilik ve evlilikten kaynaklanan aile kurumu, bireylerin iyi oluşlarına ve mutluluklarına doğrudan etki eden önemli bir sosyal yapı olarak kabul edilir. Evlilik, toplumun temel yapısını oluşturur ve kadın ile erkeğin yaşamlarını birleştirmek ve paylaşmak amacıyla yasalar çerçevesinde oluşturdukları sosyal bir sistemdir (Ersanlı, 1990).

2.1.1 Evlilik Teorileri

Aile sistemlerine yönelik psikolojik araştırmalar, insan davranışlarının oluşum mekanizmalarını anlamayı hedefleyen temel bir bilim olan psikolojinin bir alanıdır. Bu tür çalışmalar, insanın beden ve ruh arasındaki ilişkileri araştırmada diğer disiplinlere göre daha yeni sayılmaktadır. Söz konusu araştırmalar çoğunlukla sosyoloji veya antropoloji bölümlerinde bulunmaktadır. İnsan, sosyal bir varlık olarak aile içinde büyüme ve gelişme sürecinde önemli bir etkiye sahiptir. Ancak, akademik psikolojide aile bütünlüğü, çalışma konusu olarak nadiren ele alınmıştır (Kağıtçıbaşı, 1996).

Psikoloji alanında genellikle kuramlar, bireye odaklanarak bireyin durumunu analiz eden tanımlar sunar. Ancak, aile sistem kuramcıları için durum farklıdır. Aile içi terapiler, zihin sağlığı ve ruh sağlığı yanında iletişim kuramları, sibernetik, genel sistemler yaklaşımı gibi teorik temellere dayanarak, bireye izole bir sistem gibi yaklaşan bireysel terapilere alternatif olarak geliştirilmiştir (Kılıç, 2013). Aile sistemleri kuramı, son 50 yılda önemli ölçüde gelişme göstermiştir (Cokey, 2008). Sistem teorilerinin ve terapilerinin yükselişi, psikoterapide büyük paradigmalara dönüşümüne işaret etmektedir. Sistem teorileri, bireyin yapı içerisinde bir unsur olarak ele alındığı ve kişiler arasındaki ilişkilere vurgu yaptığı kavramı içerir (West ve Treat, 2001).

Aile sistem kuramcılarının göre, ailedeki her bir birey birbirine bağlıdır ve sistemin bir parçasını etkilemek diğer parçaları da etkiler (TÜRDOK, 2014). Ayrıca, aile sistem kuramcıları, bireyi en iyi anlamının yolunun, ailenin yapısını, işlevlerini ve kişiye olan etkilerini anlamakla birlikte kişinin sisteme olan katkısını da incelemekten geçtiğini savunmaktadırlar. Bu bağlamda, aile sistem yaklaşımı çerçevesinde çeşitli farklı görüşler ve yaklaşım oluşturulmuştur. Bu bölümde, aile sistem yaklaşımı temelinde farklı yaklaşımların evlilik ve aile konularında nasıl ele alındığı anlatılmaktadır.

Aile sistem yaklaşımı içerisinde, mevcut olan bütün alt sistemlerin bir limiti vardır. Bu limitler, duygu ve bilginin bir kişiden başka bir kişiye veya alternatif bir alt sistemden diğerine aktarılma miktarını, kişilerin birbirleriyle ve nasıl bir ilişki kuracaklarını tespit etmektedir (Fışiloğlu, 1992). Bu sınırlar, net, belirsiz ve sert olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır. Belirgin sınırların dışında aşırı ölçüde sınırların kullanılması aile içinde işlev bozukluklarına ve sorunlara yol açabilmektedir (Fışiloğlu, 1992). Alt sistemler arasındaki ilişkileri düzenlemek, alt sistemlerin oluşumunu ve üyelerin alt sistemlere katılımını belirlemek amacıyla zamanla kurallar geliştirilebilmektedir. Yani, mevcut limitler, alt sistemlerin içsel ve karşılıklı ilişkilerini belirleyen sınırlar mevcuttur (Özabacı ve Erkan, 2014). Bu sayede, aile sistem yaklaşımı altında evlilik ve çiftlerin akrabalık yakınlığı arasındaki ilişki daha geniş ve kapsamlı bir perspektiften değerlendirilebilmektedir. Bu alanda yapılacak daha ileri araştırmaların, evlilik teorileri ve aile sistemleri konusundaki anlayışımızı daha da derinleştireceği ön görülmektedir.

2.1.1.1 Satir Yaklaşımı

Satir Yaklaşımı, ismini kurucusu Virginia Satir'den alan bir terapi yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, hümanistik ve varoluşçu psikoterapi alanlarından esinlenmiştir (Jordan, 1996). Temelinde, kişinin kendilik değeri (benlik saygısı) ve tutarlı iletişim kurma yeteneği önemli bir rol oynamaktadır (Satir, 1988).

Kendilik değeri, bireyin kendine verdiği değer ve saygı düzeyini ifade etmektedir (Rosenberg, 1965). Satir Yaklaşımı'na göre, bireyin kendilik değerinin yüksek olması, her bireyin biricik ve değerli olduğunu kabul etmesini içermektedir. Kendilik değeri yüksek olan bireyler, tutarlı iletişim kurma eğilimindedirler (Murdock, 2014). Tutarlı iletişim, söylenenlerle davranışların birbirine uyumlu olması anlamına gelmektedir. Bu, evlilik öncesi ve sonrasında çiftler için önemli bir konu anlamına gelmektedir.

Düşük benlik değerine sahip olan bireyler ise genellikle kaygılıdırlar ve kendilerine güvenmezler; başkalarının onları nasıl değerlendirdiğine yoğun bir şekilde odaklanma eğilimindedirler (Murdock, 2014). Öz benlikleriyle uyumlu olmamak, dışarıya karşı tutumlarını da etkilemektedir. Özgüveni az olan bir kişi, kendisi gibi özgüveni az olan bir eş seçme eğilimindedir (Fışiloğlu, 2007).

Sağlıklı-sağlıksız iletişim, Satir Yaklaşımı'nda önemli bir diğer kavramdır. Sağlıksız iletişimde bulunan bireyler, stresli koşullarda rahatlatma, yargılama, değer belirleme, paylaşırma tutumlarına eğilimlidirler (Satir, 1988). Sağlıklı iletişim ise ölçülü ve tutarlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Sağlıklı insanlar, iletişimlerinde söylemleri, davranışları ve ses tonları arasında uyum sağlamaktadırlar. Satir Yaklaşımı, insanların benlik değeri ve iletişim tarzlarının evlilik ve diğer sosyal ilişkilerde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bireylerin kendi benlik saygılarını geliştirmeleri ve tutarlı iletişim kurmaları, sağlıklı ve doyurucu ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Satir, 1988).

2.1.1.2 Bowen 'in Aile Sistemleri Yaklaşımı

Murray Bowen, aile yaklaşımlarında önemli bir isim olarak kabul edilir ve şizofreni aileleriyle yaptığı görüşmeler, aile kuramlarının gelişimine büyük etki sağlamıştır. Birinci çalışmasında, hastaneye şizofreni tanısıyla yatırılan bireylerin aileleriyle birlikte gözlem yaparak aile dinamiklerini inceleme fırsatı elde etmiştir. Bu gözlemler sonucunda "aile grup terapisi" olarak adlandırılan terapilerin temeli oluşturulmuştur. İkinci önemli çalışmasında ise kendi ailesini analiz etmiş ve aile içindeki ilişki örüntülerinin kuşaktan kuşağa aktarıldığını öne sürmüştür (Goldenberg, 2000).

Bowen, aileyi duygusal bir birim olarak kavramsallaştırarak, iç içe geçmiş ilişkilerin nesilden nesile aktarılan bir ağ içinde anlaşılacağını savunmuştur. Bireylerin bugünkü davranışları ve durumları, geçmiş nesillerden gelen bir boyutu yansıtmaktadır. Bu kuramında öne çıkan terimler, "üçleme" ve "kendini farklılaştırma" kavramlarıdır (Fışiloğlu, 2010).

Üçgenler, aile sistemini duygusal bir ağ olarak tanımlayan temel yapı taşlarıdır. Bu üçgenler, aile sisteminin kararlılığını sağlamaktadır ve duygusal yoğunluğu artırıp azaltabilmektedir. Bowen'a göre mükemmel iletişim iki kişi arasında olmaktadır. Ancak, bireyler ikili ilişkilerdeki endişe düzeyleri arttığında üçüncü bir objeyle iletişime geçmektedirler. Bireyin ilişkisinde üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyması, duygusal ayrıştırma yeteneği en düşük olan kişidir. Bowen'ın uyguladığı yöntem, üçgeni bozarak üçüncü kişiyi ortadan kaldırmaya yöneliktir (Fışiloğlu, 2010; Özgüven, 2014).

Bireyin kendini farklılaştırması duygusal ve mantıksal becerilerini birbirinden ayırabilmesidir. Bu beceriyi elde eden kişi, çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmektedir.

Kendini farklılaştırmış bir bireyin eş adayı da farklılaştırılmayı başarabilmişse, evliliklerinde kendi kişiliklerini sürdürebilir ve duygusal tehditler hissetmeden birbirlerine yakınlaşabilmektedirler. Aile içinde bireyin kendini aileden bir parça ayırabilmesi gerekmektedir. Kendini farklılaştırmayı başaramayan bireyler, duygusal ve düşünsel iç içe geçmişlik yaşayarak patolojik özelliklere sahip olabilmektedir. Bowen'a göre bu kavramların nesilden nesile aktarılmasında ebeveynlerin çocuklarına tutum modellerini yansıtmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır (Goldenberg, 2000; Bowen, 1985; Fıfıloğlu, 2010).

2.1.1.3 Yapısal Yaklaşım

Yapısal yaklaşım, aile ve toplum arasındaki ilişkinin yanı sıra aile üyeleri arasındaki iç ilişkileri de inceleyen bir kuramsal çerçevedir (Benokraitis, 1996). Bu yaklaşım, aileyi bir sistem olarak ele alır ve ailenin çevresindeki değişimlere ve bireyler arasındaki etkileşimlere karşın homeostatik bir iç yapı dengesi koruyan bir bütün olarak tanımlamaktadır (Özgüven, 2014). Yapısal yaklaşıma göre, ailedeki bireyler arasında uyumlu ilişkilerden oluşan bir yapı bulunmaktadır. Bu yapı, alt sistemleri organize eder ve sistemin içinde kalıcı ilişkilerin gelişmesine neden olan ara eylemsellik kalıplarını içinde barındırmaktadır (Özabacı ve Erkan, 2014).

Salvador Minuchin'in terapi modeli 1960'ların ve 1970'lerin başlarında çocukların tedavisi için yaptığı psikanaliz çalışmalarıyla yaşadığı memnuniyetsizlik oluşmuştur (Simon, 2008). Bu terapi modeli, insanların birbirinden ayrı yaşamadığı temeline dayanmaktadır ve ailenin içindeki ilişkileri ve yapıyı önemseyen bir yaklaşımdır (Fıfıloğlu, 1992).

Temel olarak aile yapısı, bireylerin birbirleriyle nasıl iletişim kuracağı, bireylerin birbirleriyle etkileşime geçeceği gibi birçok kuralla belirlenen bir düzendir (Murdock, 2014). Aile bir sistem olarak sürekli evrim geçirmeye ve aile üyeleri de bireysel olarak gelişmeye ve kompleks bir yapıya doğru ilerlemeye eğilimlidir (Lappin, 1988).

Münih, yapısal aile modelini değerlendirirken sağlıklı ve sorunlu olarak iki grupta sınıflandırmıştır. Sağlıklı model, aile üyelerinin yaygın olarak aile içinde beklenen rolleri uygulamış olduğu fonksiyonel aile tipidir. Sorunlu aileler aşğıdaki alt kategoride incelenmektedir.

- 1) Ailelerin iç içe olduğu yapılar,
- 2) İletişim ve ilişkilerin zayıf olduğu aileler,
- 3) Kocanın sürekli evin dışında olan aileler,
- 4) Ebeveynlerin olgunluk düzeyinin düşük olduğu aileler.
- 5) Ebeveynlerin çocuklarına yeterli ilgi ve özeni göstermedikleri aileler.

Sorunlu aileler, stresle başa çıkmada zorlanabilmekte ve parçalanmaya yatkın bir yapı sergilemektedir. Diğer taraftan sağlıklı aileler ise baskı durumlarında ailenin yeniden yapılanmasını sağlayarak baş etme becerilerine sahiptirler (Üstündağ, 2014).

2.1.2 Evlenme Çeşitleri

<p>Konut yerine göre</p> <ul style="list-style-type: none">. Matriloal evlilik; Evlilik sonrasında kocanın gelinin ailesiyle yaşaması ve iç güveyi olarak kabul edilmesidir.. Patrilokal evlilik, kadının erkeğin ailesinin evinde oturması anlamına gelir.. Neolokal evlilik, kadın ve erkeğin kendi ailelerinden ayrılarak ayrı bir ev açmalarıdır.
<p>Eş sayısına göre:</p> <ul style="list-style-type: none">. Monogami, tek eşle evliliği ifade eder.. Çok eşle evlilik ise ikiye ayrılır:. Poliandri, bir kadının aynı anda birden fazla erkekle evlenmesidir.. Polijini, bir erkeğin aynı anda birden fazla kadınla evlenmesidir.
<p>Eşin seçildiği gruba göre:</p> <ul style="list-style-type: none">. Endogami, akraba arası evliliği ifade eder.

. Egzogami, akraba dışı evliliği temsil eder.

2.1.3 Evlilik Doyumunun Tanımı

Evlilik, bireylerin hayatları üzerinde çeşitli etkileri olan, toplumsal olarak kabul gören ve çoğunlukla sevinçler, zorluklar ve ödüllere birlikte gelen sosyal bir kurumdur. Ayrıca, kişilerin yaşam doyumuna katkıda bulunma potansiyeli vardır ve genel sağlık durumunu iyileştiren önemli bir sosyal yapıdır (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Bu bağlamda, evlilik iki birey arasında bir bağlanma sözleşmesi ve anlaşma olarak da düşünülmektedir. Evlilik aynı zamanda aile oluşturma ve gelecek nesillerin gelişmesini kolaylaştıran temel bir insani bağ olarak topluluklar ve kültürler tarafından değerlendirilmektedir (Benokraitis, 1996).

Evlilik doyumunu, tam olarak uzlaşmış bir tanıma sahip değildir ve farklı tanımlamalar içermektedir. Rowe (2004), evlilik doyumunu bir çiftin ilişkileri hakkında hissettiği memnuniyet düzeyi olarak tanımlarken, Rho (1989), evlilik doyumunu bireyin kendisi ve eşi arasındaki evlilik ilişkisinde deneyimlediği mutluluk, zevk ya da doyum derecesinin öznel değerlendirmesi olarak açıklamaktadır.

Schumm ve diğerleri (1983) ise evlilik doyumunu terimini, bireyin evlilik ve eş ilişkisine ilişkin genel algısı olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, Clements ve diğerleri (1997) evlilik doyumunu bireyin evlilik ilişkisindeki mutluluk veya tatmin düzeyinin genel bir değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır.

Evlilik doyumunu kavramı, araştırmalarda çeşitli terimlerle ifade edilir. Graham, Diebels ve Barnow (2011) tarafından belirtildiği gibi, evlilikten kaynaklanan tatmin ve mutluluk düzeyi, evlilik niteliği ve kalitesi, evlilikteki eşlerin birbirleriyle uyumu ve evlilik tatmin ve mutluluk düzeyi gibi farklı terimler eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Ancak, bu terimlerin aynı değişkeni tam olarak yakalamadığı durumlarda, en azından daha yüksek bir faktörün parçası oldukları konusunda tartişmalar vardır (Cohen, 1985; Fincham ve Bradbury, 1987).

Evlilik doyumunu ölçümleri genellikle genel mutluluk, ikili fikir birliği, ilişkiye dair algılar, eşe dair algılar, bireyin eşine dair memnuniyet, ilişkiden memnuniyet ve duygusal ifade gibi yapıları veya alt ltleri içermektedir. Bu yapıların çoğu, ilişkinin durumuyla ilgili öz-bildirim algılarına dayanmaktadır, ancak bazıları evlilik doyumuna katkıda bulunan belirli faktörleri, örneğin davranışları ve duyguları vurgulamaktadır (Graham, Diebels ve Barnow, 2011).

Evlilik doyumunu, romantik bir ilişkinin genel kalitesini değerlendirmek için sıklıkla kullanılan bir araçtır. Psikolojik araştırmalarda evlilik doyumuna katkıda bulunan faktörleri anlamak, tatmin edici uzun vadeli ilişkilerin altında yatan unsurları anlamak ve bireylerin ve ailelerin genel iyi oluşlarına katkıda bulunan başarılı ilişkilere ulaşma yollarını anlamak için önemli bir amaçtır (Carr ve Springer, 2010; Carr, Freedman, Cornman ve Schwartz, 2014).

Evlilik, birçok insana anne, baba ve ocuk gibi aile kavramlarını çağrıştıran ve cinselliği beraberinde getiren bir sosyal kurumdur. Yasal olarak, evlilik diğer cinsel ilişkilerden ayrılır ve sadece eşler arasında geçerlidir. Bu yasal düzenleme insanlar için olduğu kadar bazı hayvanlar, örneğin maymunlar gibi diğer türler için de geçerlidir, bu da evliliğin evrensel bir uygulama olduğunu göstermektedir.

Evlilik, zamanla aralarındaki eşişsizliğin azaldığı ve çiftlerin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebildiği bir birlik olarak kabul edilmektedir. Evlilikte, iftler arasında üç önemli koşul vardır. Birincisi, eşişlik ilkesidir, yani çiftler arasında karşılıklı saygı ve adalet duygusu bulunur. İkincisi, empati, yani birbirlerinin duygularını anlama ve onlara karşı duyarlı olma yeteneğidir. Üçüncüsü ise iş birliği yapma isteğidir, yani çiftler arasında ortak hedeflere ulaşmak için iş birliği ve uyum içinde çalışma arzusudur.

Bireylerin evlenmeden önce farklı ilişkileri, ilgi alanları ve kendi dünyaları bulunmaktadır. Ancak evlendikten sonra kadın ve erkeğin birlikte yaşadıkları ilişkiye bakışları, hayattan beklentileri ve yaşam standartları değişebilmektedir. Bu durum evlilik bağlamında ilişkiler olarak da ifade edilmektedir. Bu tür birlikteliklerde evlilik, ortak dayanışma, sevgi, saygı ve anlayış çerçevesinde toplum tarafından kabul edilmiş bir

kontrat ve toplumsal kısıtlamalardan muaf tutulan cinsel ihtiyaçların karşılıklı olarak tatmin edildiği bir kaynaşma sürecini içermektedir.

Montaigne'nin ifadesine göre, insanların evliliğe bakış açıları farklıdır ve herkes aynı nedenle evlenmez. Diğer bir deyişle evliliğin nedenleri kişiden kişiye değişebilir. Kimileri hayatlarını paylaşmak için evlenirken, bazıları çocuk sahibi olma amacıyla evlenmektedir. Bazı insanlar ise hayatlarını daha iyi şartlarda idame ettirebilmek için evlenirken, diğerleri sadece evlenmiş olmanın sosyal normlar veya toplumsal baskılar nedeniyle olduğu gibi evlenmektedirler.

Evlilik, bir sistem içinde düşünüldüğünde iki ana kategori altında incelenmektedir:

1. Duygu Evliliği: Bu tür evliliklerde birey, kalben bir şeyler hissettiği ve duygularına odaklı olarak karar vererek evlenmektedir. Bu evliliklerde duygusal bağlantı ve aşk ön plana çıkmaktadır.

2. Mantık Evliliği: Evlilik aynı zamanda kişiler arasında bedensel ve maddi olarak yapılan bir anlaşma olarak değerlendirilmektedir. Burada, evlenme kararı duygusal bağlantı yerine daha çok pratik ve mantıksal düşüncelerle alınmakta olup Sevgi ve duygusal bağın önemi daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Her iki tür evlilik de farklı motivasyonlar ve beklentilerle gerçekleşmektedir. Evlilik, çeşitli nedenlerle ve farklı düşünce biçimleriyle insanların yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır.

2.1.3.1. Evlilik Doyumu ile İlgili Teoriler

Evlilik doyumu üzerine açıklama getiren teoriler arasında sosyal mübadele kuramı, sosyal öğrenme kuramı, bağlamsal model, kişilerarası iletişime ilişkin sosyal biliş kuramı ve yükleme kuramı bulunmaktadır.

a. Karşılıklı Bağlama Teorisi

Thibaut ve Kelly (1959) tarafından ortaya çıkan "Karşılıklı Bağlanma Teorisi", romantik ilişkiler ve eş seçim süreçlerini incelemek amacıyla birçok araştırmacı

tarafından kullanılmış ve evlilik doyumu ile evlilik ilişkileri hakkında anlayış sağlamıştır. Bu teori, temel olarak "etkileşim" kavramını merkeze almaktadır. Etkileşim, kişilerin birbirleriyle iletişim kurmaları ve birbirlerine karşılıklı olarak ödül ve bedeller sunmalarıdır. Çiftler arasındaki etkileşimde, mutluluk, sevinç, üzüntü veya keder gibi ödüller sunulurken, hoş olmayan duygu ve durumlar ise bedeller olarak değerlendirilir. Akademisyenler mükafat ve ceza hakkında farklı çalışmalar yapmışlardır.

Kelly ve Thibaut (1959), ilişkilerin değerlendirilmesi için "mukayese karşılaştırma düzeyi" ve "seçeneklerin mukayese edildiği düzey" "seçenekler için karşılaştırma düzeyi" olmak üzere iki parametreye vurgu yapmışlardır. Mukayese düzeyi geçmişteki ilişkilerden edinilen bilgilerle yeni bir ilişkiye başlamak, bireylerin mevcut ilişkilerini değerlendirdikleri bir kriterdir. Seçenekler için karşılaştırma seviyesi ise bireylerin mevcut ilişkilerini diğer kişilerle gerçekleştirdikleri durumda elde edecekleri doyum hakkında tahminlerde bulunabilecekleri bir değerlendirme noktasını temsil etmektedir.

Bu kuram, evlilik ve romantik ilişkilerin anlaşılması için önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır ve evlilik doyumu üzerinde etkili olan faktörleri açıklamak için faydalı bir araç olarak kabul edilmektedir (Houser, 2009).

b. Yatırım Teorisi

Rusbult (1980) vasıtasıyla ortaya konulan kuramı, romantik ilişkilerin başlangıcı sürdürülmesi ve sona ermesi üzerine odaklanmış bir modeldir. Bu kuram, Thibaut ve Kelly (1959) hazırlanan karşılıklı bağlanma teorisinin esas tarafından geliştirilen karşılıklı bağlanma kuramının temel kavramlarından esinlenerek oluşturulmuştur. Yatırım kuramına göre, ilişkilerin başarısı ve doyum düzeyi, kişilerin ilişkilerinden elde ettikleri ödüllerin karşılaştırma düzeylerine göre değerlendirilmesine bağlıdır.

Kişiler, ilişkilerinden elde ettikleri ödüllerin karşılaştırma düzeylerinin üzerinde olduğu durumlarda ilişkiyi doyum sağlamaktadırlar. Ödüller, ilişkiyi elde edilen olumlu sonuçları ve doyumu temsil ederken, bedeller hoş olmayan duygular ve zorlukları ifade etmektedir. Eğer ödüller, karşılaştırma düzeyinin altında kalıyorsa, kişilerde doyumсузлук yaşanabilir ve ilişki problemleri ortaya çıkabilir.

Yatırım kuramına göre, ilişki sona erse bile kişiler hala ilişkiye yatırım yapmaya devam edeceklerdir. İlişkileri sona eren kişilerin bağlanım ve negatif etkilenmeleri, ilişkilerini kişisel istekleriyle sonlandıran kişilere göre daha yüksek seviyededir. Bu durum, biten ilişkiye yapılan bir yatırım olarak açıklanmaktadır ve terk edilen kişilerin üzülmeye, acı çekme ve eski partneri düşünme gibi süreçlerle ilişkiye olan bağlılıklarını sürdürdükleri gözlemlenmiştir.

Yatırım kuramı, ilişki süreçlerinin anlaşılmasında ve ilişkilerin başarısını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesinde önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Yapılan araştırmaların birçoğu cinsiyet farklılıklarını incelemeye yöneliktir. Pek çok araştırmacı, kadınlar ve erkekler arasında ilişkilere farklı yatırımlar yaptıklarını öne sürmüştür. Ancak, Türkiye'deki bazı çalışmalar, kadınlar ve erkeklerin yalnızca ilişki seçeneklerinin nitelikleri açısından farklılaştığını göstermektedir (Houser, 2009).

c. Yükleme Teorisi

Heider (1988) tarafından ortaya atılan içsel ve dışsal nedene yükleme eğilimi, sosyal psikolojide sıkça kullanılan bir kuramdır ve evlilik ilişkileri üzerinde de açıklama yapmak için kullanılmaktadır. Heider'in belirttiği içsel nedenler, kişisel özellikleri ve yetenekleri, tutumları, güduları ve çabaları içerirken, dışsal nedenler ise kişinin dışında kalan çevresel etmenleri, şansı, gelenekleri ve kanunları kapsamaktadır.

Evlilik ilişkileri ve yüklemeler arasındaki ilişki, sosyal psikolojideki birçok araştırmada incelenmiştir. Bu yüklemeler, eşlerin bir durumu veya olayı açıklamalarını içermektedir. Yüklemeler ve sorumluluk yüklemeleri iki türe ayrılmaktadır. Nedensel içeren yüklemeler, olayların istikrarlı ve genel nedenlerini içerirken, sorumluluk içeren yüklemeler ise suçlamaları, kasıtlı ve bencil davranışları içermektedir.

Fincham ve arkadaşları (2000) yaptıkları bir araştırmada, yüklemeler ile ilişki doyumu arasında manidar bir etkileşim bulmuşlardır. Önemli olan husus uyumsuz ilişki olaylarının, düşük seviyedeki ilişki doyumu ile ilişkilendirilmesidir. Bu tür yüklemeler, ilişkideki memnuniyet düzeyini etkileyebilmekle beraber çiftlerin olaylara verdiği tepkileride belirlemektedir. Yani, eşler arasında yapılan yüklemelerin doğru ve dengeli bir şekilde yapılması, ilişki doyumunu olumlu etkilemektedir (Houser, 2009).

d. İncinme, Stres, Uyum Sağlama Modeli

Karney ve Brandbury (1995) tarafından geliştirilen İncinme, Stres, Uyum Sağlama Modeli, evlilikle ilgili dört temel kavramı içermektedir. Bu kavramlar yaralanmaya dayanma, stresli durumlar, adaptasyon süreçleri ve evlilik kalitesidir. Modelde, yüksek düzeyde kırılmaya dayanan kişilerin evlilik doyum oranlarının ve istikrarlarının büyük değişimler göstermediği belirtilmiştir. Ayrıca, stresli olaylara uyum sağlayabilen ve incinebilirliğe dayanan çiftlerin diğer çiftlere kıyasla daha istikrarlı ve yüksek doyumlu evlilikler yaşadığı sonucuna varılmıştır. Hazan ve Shaver (1987) ise kişilerin yaşamlarının ilk yıllarında edindikleri deneyimlerin, ilerleyen dönemlerde evlilik ilişkilerine olan etkileri önemli bir konu olduğunu vurgulamışlardır.

e. Sosyal Mübadele Teorileri

Kelley ve Thibaut tarafından 1959 senesinde ortaya konulan sosyal mübadele teorisi, bireyler arası ilişkilerin incelenmesine odaklanmaktadır. Bu kuramın temel kavramları ödül, bedel ve karşılaştırmalardır. Kuram, mini-max stratejisi adı verilen önemli bir kavrama dayanmaktadır. Bu stratejiye göre, kişiler tercih ettikleri ilişkilerde ödülleri maksimize etmeye (max) ve bedelleri minimize etmeye (min) çalışmaktadırlar. Yani, kişiler daha fazla ödül elde edebilecekleri ve daha az bedel ödeyecekleri ilişkileri tercih ederek, bu tür ilişkileri daha olumlu şekilde devam ettirme eğilimindedirler.

Ödüller, kişinin doyum sağladığı, ekonomik çıkarlar, duygusal destek ve birlikte güzel zaman geçirme gibi unsurlardır. Buna karşın bedeller, bireyin yapıcı davranışlarına mâni olan, zevk ve tatminden uzaklaştıran etmenlerdir. Örneğin, boşa çaba göstermek veya ekonomik değer kaybetmek gibi bedeller, kişilerin evlilik doyumunu azaltarak, mutluluk düzeylerini düşürebilmektedir. Evlilik içerisindeki bireyler, ödedikleri cezanın hak ettikleri mükafatları elde edemezlerse ilişkide problemler meydana çıkabilmektedir.

Bu kuram, bireyler arasındaki sosyal ilişkileri anlamada ve evlilik doyumunu üzerine çalışmalarda önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. İlgili kaynaklar, bu kuramın uygulanabilirliğini ve evlilikteki kişisel farklılıkların dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Hovardaoğlu, 1995; Hovardaoğlu, 1996).

2.1.4 Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Önceki araştırmalar, yüksek evlilik doyumunun birkaç olumlu faktörle ilişkili olduğunu bulmuştur. Bunlardan bazıları daha yüksek kişisel iyi oluş, daha yüksek zihinsel ve fiziksel sağlık ve daha yüksek aile iyi oluşudur (Kiecolt-Glaser ve Newton, 2001; Proulx, Helms ve Buehler, 2007; Wilcox ve Ark., 2005). Buna karşılık Hawkins ve Booth (2005), mutsuz evli bireylerin boşanmış ve bekar bireylere göre yaşam doyumu, benlik saygısı ve genel sağlık düzeylerinin daha düşük olduğunu ifade etmektedirler. Evlilikteki kişilerarası süreçler evlilik doyumunu etkileyen bir faktör olarak ifade edilmektedir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Kişilerarası süreçler ise spesifik olarak şu alt kategorilere ayrılmıştır;

- Evlilik bilişi,
- Duygulanım,
- Fizyoloji,
- Örüntüler,
- Sosyal destek,
- şiddet,

Bu alt kategorilerde odak çift içindeki ilişki süreçleri ve davranışlar üzerindedir. Evlilikle ilgili bilişler genellikle ilişki içindeki davranışları etkilemektedir çünkü düşünceler davranışları motive etmeye yardımcı olmaktadır (Levenson ve Gottman, 1985). Ruh hali ve duygulanım da davranışlarımızı motive etmeye yardımcı olur ve bu nedenle ruh hali ve duygulanım evlilik ilişkisi içindeki davranışların güçlü yordayıcıları olmaktadır (Thomas, Fletcher ve Lange, 1997). Bununla birlikte, daha yakın tarihli araştırmalar, evlilik çatışmasının açık davranışlarına daha az odaklanma ve bunun yerine kişilerarası bağlama odaklanma eğiliminde olmuşlardır. Johnson ve Ark (2005), evlilik doyumunda zaman içinde meydana gelen değişiklikleri anlamak için sadece olumsuz davranışların değil, aynı zamanda olumlu duygulanımların da gerekli olduğunu çalışmalarıyla göstermişlerdir. Ek olarak, kişinin eşine sosyal destek sağlaması, kronik stresteki değişikliklerin evlilik doyumu üzerindeki etkilerini tamponlayarak korumaktadır. Kişilerarası süreçlerin evlilik doyumunu boylamsal bir şekilde etkilediğini, sistem içindeki kalıpların ve kalıcı inançların evlilik doyumunu sadece olası evlilik içi

problemlerde meydana gelen anlık ya da durumsal davranıştan daha fazla etkilediğini belirtmek önemli olmaktadır (Brock ve Lawrence, 2008). Bağlanmanın yetişkin ilişkilerinde ve romantik partnerlerle olan ilişkilerdeki etkisi, çiftler için evlilik doyumundaki farklılık düzeylerini açıklamaya yardımcı olmaktadır. Araştırmalar, yüksek düzeyde bağlanma kaygısı veya kaçınanlık yerine güvenli bağlanma sergileyen bireylerin, uzun süreli romantik ilişkilerde farklı tepkiler vereceklerini ve farklı davranacaklarını göstermiştir (Dillow, Goodboy ve Bolkan, 2014). Güvenli bağlanma stilleri evlilik doyumundaki artışı öngörmekte (Mikulincer, Florian, Cowan ve Cowan, 2002), bağlanmayla ilgili güvensizlik ise daha fazla ilişki memnuniyetsizliğine yol açmaktadır (Kobak, Ruckdeschel ve Hazan, 1994). Genel olarak, güvensiz bağlanma faktörü ve bu bağlanma stiline sahip bireyler sürekli olarak daha düşük ilişki doyum oranları sergilemektedir (Chung, 2014; Karantzas, Feeney, Goncalves ve McCabe, 2014; Towler ve Stuhlmacher, 2013). Evlilik ilişkisini ve evlilik doyumunu etkileyen on alan tanımlanmaktadır (Canel, 2007);

1. Paylaşılan değerler ve hedefler,
2. Gelişime açıklık,
3. İletişim becerileri,
4. Çatışma çözme kapasitesi,
5. Karşılıklı paylaşılan sevgi ve saygı,
6. Cinsiyet rollerinde tutarlılık,
7. Karşılıklı iş birliği ve ekip ruhu,
8. Cinsellik,
9. Finansal yönetim,
10. Ebeveyn etkileşimi.

2.2 İran' da Evlilik Biçimleri

İran'da evlilik partnerini seçme sürecinde en sık rastlanan yöntemler, geleneksel "görücü usulü" ve modern "flört ederek evlenme" şekilleridir. Ancak ülkedeki farklı bölgelerde geçerliliği olan çeşitli evlenme biçimleri bulunmaktadır (Kalantar, 2012).

Kalantar (2012) tarafından yapılan bir tez çalışmasında, İran'da çok sayıda evlenme biçiminin görüldüğü açıklanmıştır. İran'daki evlenme biçimleri iki ana grupta incelenmiştir. İlk grupta, evlenme sürecinde aile ve yakın akrabaların etkisinin baskın olduğu evlenme biçimleri yer almaktadır. Bu tür evliliklerde aileler, evlenecek kişilerin uygun bir eşle evlenmesini sağlamak için aktif olarak rol oynamaktadırlar.

Diğer grup ise evlenecek bireylerin kendi tercihlerini doğrudan yapma özgürlüğü sahip ve ailelerin baskılarını hissetmeden eş seçebildikleri evlenme biçimlerini içerir. Bu tür evliliklerde bireyler kendi isteklerine ve duygusal bağlantılarına göre bir eş seçme özgürlüğüne sahiptirler.

Bu çeşitlilik, İran'da evlilik sürecinin karmaşıklığını ve kültürel çeşitliliğini yansıtmaktadır. Farklı bölgelerde ve toplum kesimlerinde farklı değerler, gelenekler ve normlar evlilik biçimlerini etkilemektedir.

2.2.1 Evlenme Sürecinde Aile ve Yakın Akrabaların Baskın Olduğu Evlenme Biçimleri

Evlenme kararında aile ve yakın akrabaların etkin ve belirleyici olduğu evlenme türlerinde, evlenecek bireylerin birbirlerine eğitim, yaş ve fiziki şartlar açısından uygunluğu ile duygusal bağın önemi göz ardı edilmektedir. Bu tür evliliklerde, ailelerin şartları ve evlilikle sağlanacak avantajlar daha ön planda tutulmaktadır. Malın paylaşılması, soyun sürdürülmesi, başlık parasının azaltılması, üvey çocukların yetiştirilmesi, parasal dayanışma gibi avantajlar evliliklerde dikkate alınan faktörler arasındadır.

Örneğin, geleneksel olarak başlık parası, kızın yabancı biriyle evlenmemesi ve ailesiyle birlikte kalması, böylece namusun korunması gibi motivasyonlar, ailelerin bu evlilikleri gerçekleştirmesinde etkili olmaktadır. Bu tür evlilik biçimleri, bu tür evlilik uygulamaları özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yaygın olarak gözlemlenmektedir. Eğitim düzeyinin düşük olması, gençlerin yaşça küçük olması, bu tür evliliklerin gerçekleşme olasılığını artırmaktadır (Yılmazçoban, 2010; Sezen, 2005; Tezcan, 1978).

Ayrıca, görücü usulü evliliklerde karar sürecinde kız ve erkeğin ailesinin de dahil olduğu evliliklerde, kendi tercihlerinin de değerlendirildiği farklı bir evlilik tarzıyla

karşılaştırılabilir ve bu tarz evlilikler ayrıca ele alınacaktır. Bu bağlamda, evlilik biçimlerinin toplumsal yapıya, kültürel değerlere ve aile yapılarına bağlı olarak farklılık gösterebileceği unutulmamalıdır.

2.2.1.1 Berder (Beder) Evliliği

Berdel evliliği, her iki aile de ergen yaşta olan oğulları ve kızları için birbirleriyle anlaşarak, kızlarını oğullarına alacakları kızın ailesine verdiği ve böylece başlık parasının ortadan kalktığı bir evlenme biçimidir (Balaman, 2002). Bu evlilik biçimi genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde uygulanmaktadır ve maddi durumu düşük olan ailelerin başlık parası ödeyemeyecek durumda olan kızlarını karşılıklı olarak evlendirdiği bir yöntemdir (Sezen, 2005).

Berdel evliliğinde, aileler arasında anlaşarak kızlarını oğullarına verme ve karşılığında başka bir aileden bir gelin alma işlemi gerçekleşir. Bu şekilde başlık parası ödenmemesi ve düğün harcamalarında ekonomik bir denge sağlanması amaçlanır (Balaman, 2002). Bu evlilik biçimi, toplumsal ve ekonomik koşulların etkisiyle yaygınlaşmış ve geleneksel olarak sürdürülmüştür.

2.2.1.2 Vefat Eden Kardeşin Karısıyla Evlenme (Baldızla Evlenme)

Ölen kardeşin karısıyla evlenme, ölen kardeşin bekâr erkek kardeşiyle evlendirme veya evli olan erkek kardeşin ikinci eşi olma şeklinde gerçekleşebilir. Bu evlilik biçimi, genellikle mirasın bölünmesiyle ilgili endişeler, babaları hayatta olmayan çocukların bakımı gibi nedenlerle gerçekleştirilir (Sezen, 2005). Aynı zamanda, aile üyeleri arasında saklı kalan bilgiler, yaşam tarzları ve tarla-mal ortaklığı gibi faktörlerle birleşerek, bu tür evliliklerin neredeyse kaçınılmaz hale gelmesine katkı sağlamaktadır (Balaman, 2002).

2.2.1.3 Görücü Usulü Evlenme

Görücü usulü evlenme, geleneksel normların güçlü olduğu yörelerde yaygın olarak uygulanır. (Sezen, 2005). Bu evlilik stilinde, evlenecek gençlerin kızı seçme çabaları, çoğunlukla evlenecek gencin anne, babası veya diğer yakınları tarafından gerçekleştirilir. Kızın beğenilmesi yeterli değildir. Diğer aile üyelerinin onayı gereklidir.

Görücü usulü evlenmede en önemli faktör, evlenecek çiftlerin ailelerinin incelenmesi ve birbirlerine uygun aile yapılarına, değer yargılarına sahip olup olmadıklarının değerlendirilmesidir (Sezen, 2005).

Evlilik kararı, bireyden topluma kadar geniş bir etki alanına sahiptir. Evlilik, sadece evlenen eşleri değil, aynı zamanda yakınlarını ve doğacak çocukları da etkileyen önemli bir sosyal kurumdur (Özgüven, 2014). Bu nedenle, evlenecek çiftlerin ailelerinin benzer yapıda olmasının önemi görücü usulü evliliklerde daha çok vurgulanır. Aile içinde edinilen deneyimler, bireyin kişiliğini biçimlendirir ve evlilik tercihlerini etkiler. Bu sebeple, evlenirken bir bireyin kendi ailesinin yapısına uygun biriyle evlendiğinde uyumsuzluk olasılığının azaldığı düşünülmektedir (Yılmazçoban, 2008).

Görücü usulü evlilikler, İran'da yaygın olan iki temel evlilik biçiminden biridir. Bu evlilik biçiminde, özellikle daha düşük sosyo-ekonomik gruptaki ailelerde sıkça görülmektedir ve eş seçme süreci aileler tarafından yapılmaktadır (Jawaheri, 2013). Köy ve kabalalardaki aileler, oğullarını evlendirme kararı aldığı anda, yakınlarında ve akrabalarından başlayarak evlenecek gelin adayını araştırmak için görücü usulü kullanılmaktadır. Görücü aile, kızın ailesine giderek onu gözlemleyerek beceriklilik, temizlik, saygı ve örf-adetlere uygunluğu gibi özellikleri ölçmektedir. Ardından uygun adaylar arasında anlaşma sağlanarak evlilik gerçekleştirilmektedir (Ahmadi, 2011; Özgüven, 2014).

Görücü usulü evlilikler, evlenmek isteyen kişilerin bir aracı tarafından benzer niyetleri olan eş adaylarıyla tanıştırılması şeklinde gerçekleşen geleneksel bir evlenme biçimidir. Bu tanışmanın temel amacı, evliliği sağlamlaştırmak ve uygun eş adaylarının bir araya gelmesini sağlamaktır. Görücü usulü evliliklerde genellikle gençlerin eş seçimine güvenilmez ve bu nedenle anne-babalar, akrabalar ve aile büyükleri, evlilik düşünen kişilere uygun eş adayları arayarak yardımcı olmaktadır. Bu süreç, geleneksel toplum yapılarına ve değerlerine dayanan bir evlilik anlayışını yansıtmaktadır. (Çimen, 2007).

Ancak günümüzde, hızlı toplumsal değişimle birlikte geleneksel evlenme yöntemi olan görücü usulü yavaş yavaş yerini tanışarak evlenmeye bırakmıştır. Tanışarak evlenme, görücü usulünün bazı sıkıntılarını ortadan kaldırmış olsa da yeni sorunlar getirmiştir. İki farklı cinsiyetten insanın birlikte bir gelecek kurması evrensel bir sorundur

ve bu tür seçimlerde cazibe çekicilik parametrelerden dolayı akıl ve mantık ölçütleriyle hareket edememe eğilimi görülmektedir (Özgüven, 2014).

Bu tür seçimlerde, zaman ilerledikçe arkadaşlık döneminin romantik duygularının yatışması ve daha akılcı bir bakış açısının gelişmesi, anlaşmazlıkların ortaya çıkma ihtimalini artırmaktadır. Bu nedenle anlaşarak (flört) ederek evlenecek çiftlerin birbirlerini daha iyi tanınması, birlikte zaman geçirmesi ve karşılıklı tutum ve davranışları hakkında yeterince düşünceye sahip olduktan sonra mantıklı ve objektif bir şekilde karara varmaları önemlidir (Özgüven, 2014).

Görücü usulü evlilik ve flört evliliği arasında evlilik doyumu konusunda yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Shachar (1991) tarafından yapılan bir araştırmada, İsrail'de modern ve geleneksel yoluyla evlenen 206 genç çiftin evlilik doyumu açısından incelenmiştir. Ancak elde edilen sonuçlar, flört süresi, evlilik öncesi yaşam ve eş seçme şeklinin evlilik doyumuyla çok düşük düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir (Özgüven, 2014).

Günümüzde, evlilik öncesinde karşı tarafın uzun süreli bir şekilde tanınması gerektiği genel olarak kabul edilirken, görücü usulü evliliklerin katı ve keskin kurallar içerdiği de bilinmektedir. Görücü usulü evliliklerdeki çiftler, flört dönemiyle benzer bir tanışma sürecini nişanlılık döneminde deneyimler. Geleneksel evliliklerde olduğu gibi, görücü usulü ile bir araya gelen gençler, tanışma ve birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı buldukları nişanlılık döneminde duygusal bağlarını geliştirirler. Bu süreçte çiftler, uyumlu olduklarını düşündükleri bir ilişkiyi sürdürmeye ve evliliklerini daha sağlam temellere oturtmaya çalışırlar. Bu süreçte ailelerin onay ve desteği önemlidir (Yılmazçoban, 2008; Tarhan, 2015).

Ne yazık ki, toplumumuzda, uyumlu ve sağlıklı evliliklerin sayısı azalmaktadır. Bunun temel nedeni, hızlı bir değişim sürecinden geçen toplumun geleneksel yapısının modernizmin baskısı altında zayıflaması ve yeni davranış kalıplarının oturmamasıdır (Yılmazçoban, 2010). Geleneksel Anadolu kültürü ile Batı'nın modernizminin uygun bir şekilde birleştirilememesi, evlilikler üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır. Ancak bu soruna çözümlü, Batı kültürünü birebir almak yerine kendi kültürümüzle uyumlu bir şekilde benimseyerek, evliliklerin daha sağlam sağlıklı olmasına yardımcı olabilir. Ancak bu süreçte, toplumun farklı yapıları da dikkate alınarak evliliklerin ele alınması önemlidir (Yılmazçoban, 2010).

2.2.1.4 Yakın Akraba Evliliği (Kan Bağı Evliliği)

Yakın akraba evliliği, akrabalık ilişkileri içinde en yaygın olanlardan biridir (Tezcan, 1978). Bu tür evliliklerin özellikle büyük kentlerden metropoliten bölgelere, oradan da kasaba ve köy yerleşim birimlerine doğru arttığı gözlemlenir (Balaman, 2002). Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun köylerinde sık rastlanır şekilde bu tür evlilik biçimi, sosyo-ekonomik ve psikolojik faktörlere bağlıdır. Bu tür evliliklerde, mirasın bölünmemesi, yakın akraba ile kardeş çocuklarının yaşlılık döneminde daha iyi bakabileceği düşüncesi gibi nedenlerle bu evlilik biçimi tercih edilmektedir (Sezen, 2005).

2.2.2 Kişinin Kendi Başına Karar Verebildiği Evlenme Biçimleri

Araştırmanın bu çeşitler arasında kaçma yoluyla evlenme, kuma alma ve âşık olup evlenme gibi yöntemler mevcuttur. Bu evlilik türlerinde bireyler, kendi istek ve tercihleri doğrultusunda evlenme kararını alır ve uygularlar. Bu durum, evlenme aşamasında aile ve yakın akrabaların etkisinin daha az olduğu, kararın doğrudan bireyin kendisi tarafından verildiği bir yaklaşımı temsil etmektedir.

2.2.2.1 Kız Kaçırma (Düğünsüz Evlenme)

Kız kaçırma, düğün yapmadan gerçekleştirilen bir evlenme biçimidir ve genellikle sosyo-ekonomik ve diğer nedenlerle gelin tarafı evlilik planlarını bozması durumunda görülmektedir. Bu yöntemde, erkek, kızla anlaşarak onu kaçıırır. Kız kaçırmanın farklı bir tipi, kızın gönüllü olmaksızın, zorla kaçırılmasıdır. Bu evlilik türünde, genellikle ailelerin ve yakın çevrenin etkisi daha azdır ve evlilik kararı doğrudan bireylerin arasında gerçekleşmektedir. Ancak, kız kaçırma yöntemi bazen kızın rızası olmaksızın gerçekleştirildiği için etik ve yasal açıdan çeşitli sorunlara yol açmaktadır. (Sezen, 2005).

2.2.2.2 Kuma Getirme Evliliği

Kuma getirme evliliği, İran'ın bazı kesimlerinde görülen bir evlenme biçimidir. Bu evlilik türünde, erkek çocuk sahibi olamayan veya karısı kısır olan erkek, yasalara karşı olsa bile başka bir kadınla evlenir. Bu yeni evlilik genellikle ilk karının rızası olmaksızın gerçekleşmektedir. Bu tür evlilikler, çocuk sahibi olma ve soyun devam ettirilmesi gibi nedenlerden dolayı tercih edilebilir. Ancak, kuma getirme evliliği, yasal

açından çeşitli sorunlara yol açabilir ve ilk eşin duygusal ve sosyal açıdan zorlayıcı bir durumla karşı karşıya kalmasına neden olabilir. Bu evlilik biçimi, toplumda tartışmalı ve eleştirilen bir konudur (Khalatbari, 2009).

2.2.2.3 Flört Ederek Evlenme

Evlilik sürecinde bireylerin, geleneksel toplumdaki gibi ailenin sorumluluğu altında olma durumu yerine, kendi kişisel sorumlulukları artmıştır ve görücü usulü evlenme geleneği, bireylerin bağımsız iradelerine dayalı tercihlerle değişmiştir (Özgüven, 2014). Genel olarak flört, kadın ve erkek arasında romantik duyguların ötesine geçen bir ilişkiyi ifade eder (Öztürk, 2013). Flörtte vurgulanması gereken, iki kişinin birbirine duyduğu özel duygulardır. Flört dönemi, çiftler arasındaki özel yakınlığın ortaya çıktığı bir dönem olarak kabul edilmektedir (Saxton, 1980).

Ancak, farklı düşünce ve beklentilere sahip iki bireyin evlenmeden önce birbirlerini tanıyıp karar vermeleri, evlilik ilişkisinin harmonik bir şekilde sürdürülmesi yeterli değildir. Birbirini tanıma aşamasında sürecinde romantik cazibe ana etkindir ve çiftler birbirlerini mantık ve akıl yoluyla değerlendirmekte zorlanabilirler (Özgüven, 2014). Bu nedenle bireyler birbirlerinin karakterleri, yaşam felsefeleri ve aile içinde yetişme tarzlarının uyumlu olup olmaması yerine, öncelikli olarak birbirlerine olan duygusal bağlarına odaklanmaktadır. Evlilikten sonra romantik duygular yatışır ve gerçeklerle yüzleşildiğinde istenmeyen olaylar ve anlaşmazlıklar yaşanabilmektedir (Özgüven, 2014).

Geleneksel toplumlardan günümüz modern düzenine geçişle birlikte, evlilik ve eş seçme süreçleri önemli değişimlere uğramıştır. Geçmişte "görücü" yoluyla gerçekleşen evlilik geleneği, günümüzde bireylerin kişisel tercihlerine dayanan "anlaşarak" (flört) yoluyla evlenme biçimine çevrilmiştir (Özgüven, 2014). Flört, kadın ve erkek arasındaki romantik alanı aşan bir ilişki olarak kabul edilmektedir (Öztürk, 2013). Özel bir durum olan flört, çiftler arasındaki özel yakınlığı ifade eder (Saxton, 1980).

Günümüzde modern kültürün egemen olduğu toplumlarda en yaygın evlenme şekli anlaşarak (flört) yoluyla gerçekleşen evliliklerdir. Bu tip evliliklerde, kadın ve erkek birbirlerini tanımak, birlikte zaman geçirmek ve bir arkadaşlık ilişkisi kurmak için flört dönemi yaşarlar. Belli bir süre sonra, birbirlerini tanıyan ve uyumlu olduğunu düşünen

çiftler, evlenme kararı alarak birlikteliklerini sürdürmektedirler. Bu evlenme şekli genellikle mega kentlerde yaşayan, eğitim seviyesi yüksek, kendi kararlarını özgürce alabilen bireyler arasında yaygındır (Sezen, 2005).

Ancak flört yoluyla gerçekleşen evliliklerde, romantik çekicilik önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır ve taraflar birbirlerini akıl ve mantık ölçüsüyle yeterince değerlendirmemektedirler (Özgüven, 2014). Bu nedenle, evlilikten önce yaşanan romantik duygular zamanla azalabilir ve taraflar birbirlerini daha gerçekçi bir şekilde görmeye başlayabilir. Bu durumda, flört dönemindeki romantizmin yerini gerçek hayattaki zorluklar ve anlaşmazlıklar almaktadır (Özgüven, 2014).

Toplumsal yapıdaki hızlı değişimler ve ilişki kavramlarındaki dönüşümler, flört dönemindeki beklentilerle evlilik sonrasında yaşananların tutarsızlık gösterebileceği bir duruma neden olmaktadır (Yılmazçoban, 2008). Bu tutarsızlık, tarafların birbirlerini yanlış anlamasına yol açabilmektedir. Flört dönemi boyunca taraflar, birbirlerine olan sevgilerini göstermek ve karakterlerini öğrenmek isterken, iyi yönlerini öne çıkarma ve olumsuz yanlarını gizleme eğiliminde olmaktadır (Özgüven, 2014).

Bu nedenle, anlaşarak yapılan evliliklerde, tarafların birbirlerini gerçekçi bir şekilde tanıma ve iletişim becerilerini geliştirme önemlidir. Flört döneminde yaşanan romantik duyguların evlilik hayatına yansımaları, uzun süreli birliktelik için önemli bir etkidir. İyi iletişim, saygı ve anlayış, anlaşarak gerçekleşen evliliklerin başarısını artırmada önemli rol oynamaktadır

Toplumsal yapıda çabuk değişimler ve kültürdeki evrim, insanların geleneksel ilişki kalıplarını günümüz modernleşmesiyle tutarlı bir şekilde uygulayamamasına neden olmaktadır (Yılmazçoban, 2008). Bu tutarsızlık, kişilerin birbirlerini yanlış anlamasına yol açabilir. Flört dönemindeki beklentilerle evlilik sonrasında yaşananlar arasındaki uyumsuzluk, genellikle hayal kırıklığına yol açabilmektedir. Bu süreçte kişiler, birbirlerine olan sevgilerini göstermek ve karakterlerini öğrenmek amacıyla çaba gösterebilirler de genellikle olumsuz yanlarını ve eksikliklerini gizlemeye yönelmektedirler (Özgüven, 2014).

İran toplumu, evlilik öncesi sürecinde farklı özelliklere sahiptir. Avrupa ve Amerika toplumları, evlilik öncesi hayatlarında "hayatlarının erkeğini ya da kadını arama" düşüncesiyle flört etmeye yönelirken, İran toplumunda sevgi duygusu, ailenin kuruluşuyla birlikte başlatılarak evlilik içinde aranabilmektedir (Khalatbari, 2009).

2.2.2.4 Bir Meydan Okuma Olarak Beyaz Evlilik

İran'daki literatürde beyaz evlilik (izdivac-ı sefid), ev arkadaşlığı (hemhanegi), birliktelik (hembashi) ve aynı yastığı paylaşma (hembalini) şeklinde isimlendirilen yeni evlilik türü, son yıllarda ülkedeki siyasi elitlerin ve toplum bilimcilerin gündemini meşgul etmektedir. En açık ve kısa tanımıyla beyaz evlilik, resmî veya şeri nikâh olmaksızın bir çiftin aynı evde karı-koca şeklinde yaşamasıdır (Başar, 2020).

2.3 Evlilik Biçimi ve Evlilik Doyumu ile İlgili Çalışmalar

Evlilik doyumunu anlamak için yapılan araştırmalar kırsal ve kentsel bölgelerde eş seçimini etkileyen faktörler ve sosyo-demografik parametreler üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak, evlenme biçimiyle evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sayısı oldukça kısıtlıdır.

Bireyler arasındaki doyum kavramını detaylandıran ilk araştırmalar 1960'lı yıllarda başlamış ve bu alanda yapılan çalışmalar, kaynak niteliği taşımaktadır. Bloof ve Wolfe'ın (1960) yılında yayımladıkları araştırmada, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma durumu ile evlilik doyumunu arasındaki ilişki görüşme yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Aile ve evlilik konusunda yapılan araştırmalar, evlilikte doyum, mutluluk ve evlilik başarısı gibi kavramları evlilikte uyumla birlikte değerlendirmiştir. Daha sonraki çalışmalarda ise bu kavramlar arasındaki farklılıklar netleştirilmiş ve ayrıca incelenmiştir. Evlilik doyumunu, Spanier ve Lewis tarafından (1980) yılında geliştirilen çalışmaya göre, kişilerin evlilikteki isteklerini giderme derecesine bağlı olarak algıladıkları bir kavramdır. Evlilik doyumunu, evliliklerin sürdürülebilirliğinin önemli bir göstergesi olmasına rağmen tek belirleyici olarak karşımıza çıkmamaktadır. Evlilikte mutluluk ise kişilerin evliliklerinden alacakları doyuma bağlıdır. Evlilik doyumuna ilişkin yapılan araştırmalara göz atıldığında, demografik özelliklerin evlilik doyumunu etkilediği belirlenmiştir.

Yücel ve Köydemir (2015) tarafından yapılan çalışmada, evlilik doyumunu sosyo-ekonomik, davranışsal, psikolojik, içeriksel ve ilişki odaklı faktörler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları, ilişki odaklı değişkenlerin evlilik doyumunu ile en güçlü ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, bireylerin eşiyle olan etkileşiminin yoğunluğu ve cinsel tatmin düzeyi, evliliklerinde fiziksel ve sözel şiddetin olmaması, ev içi sorumlulukların eşler arasında adil bir şekilde paylaşılması ve eşler

arasındaki etkili iletişim, yüksek evlilik doyum düzeyleri ile anlamlı ve olumlu bir ilişki içindedir.

Atçeken (2014) tarafından yapılan araştırma, evlilik doyumu, dindarlık, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik değişkenlerle ilişkili olarak bireylerin bağışlama davranışlarını incelemiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, evlilik doyumu ile bağışlama arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, evlilik doyumu arttıkça bağışlama eğilimi de artmaktadır. Öte yandan, bağışlama davranışı arttıkça ilişkiyi sonlandırma, intikam alma ve uzaklaşma davranışlarında azalma gözlenmektedir. Tam tersine, incinme düzeyleri arttıkça evlilik doyumu düşmektedir.

Ayrıca, kadınların erkeklere kıyasla daha fazla incindiği ve daha fazla intikam alma, ilişkiyi sonlandırma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, evliliklerinden doyum sağlayan bireylerin daha az incinme davranışı sergilediği, daha az incinen bireylerin bağışlama eğilimi gösterdiği ve bağışlama eğiliminde olan bireylerin ise daha az intikam alma, uzaklaşma ve ilişkiyi sonlandırma isteği duyduğu görülmüştür.

Litzinger ve Gordon (2005) tarafından yürütülen çalışma, evlilikte eşler arasındaki iletişim, cinsel doyum ve evlilik doyumu arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Analizler neticesinde, iletişim ve cinsel doyumun, evlilik doyumu üzerinde bağımsız bir şekilde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, iletişim ve cinsel doyum arasında anlamlı bir etkileşim tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çiftlerin yapıcı bir iletişime sahip oldukları durumlarda, cinsel doyumun evlilik doyumuyla ilişkili olduğu görülmüştür. Öte yandan, çiftlerin iletişimde zorlandıkları ve cinsel açıdan doyumsuz oldukları durumlarda, evlilik ilişkisinden daha fazla doyum elde ettikleri gözlenmiştir. Bu nedenle, cinsel doyumun, eşler arasındaki zayıf iletişim örüntülerinin olumsuz etkilerini kısmen dengelediği düşünülmektedir.

Evlilik doyumuna dair yapılan araştırmalara göz atıldığında, demografik özelliklerin evlilik doyumu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu gözlenmektedir. Yıldız ve Büyükhahin Çevik (2016) tarafından yapılan araştırmada elde edilen analiz sonuçları, yüksek lisans ve doktora mezunlarının, ilkokul ve ortaokul mezunlarına göre daha yüksek evlilik ve yaşam doyumu düzeylerine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Araştırmanın yaş değişkenine dayalı sonuçları, 26-35 yaş aralığındaki evli bireylerin, 36-45 ve 46-56 yaş grubundaki bireylerle karşılaştırıldığında, evlilik doyumu oranlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Beach ve diğer araştırmacıların (2003) yaptığı çalışma, evlilik anlaşmazlığında depresyon değişkeni üzerinden olası cinsiyet farklılığına dayalı değişiklikleri incelemiştir.

Bu sonuç, kadınlar ve erkekler için, evlilik doyumunu ile depresif semptomlar arasındaki eş zamanlı ilişkinin önemli bir rol oynadığını ve aynı zamanda ilerleyen, geç dönemlerdeki depresif semptomlarda evlilikten elde edilen doyumun süregelen etkisinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Koçak (2008) gerçekleştirdiği çalışmasında, okul yöneticilerinin evlilikten aldıkları memnuniyeti bazı demografik faktörler açısından incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda, okul yöneticilerinin ağırlıklı olarak evliliklerinden hoşnut olduğu, öte yandan çok az bir kısmının ise evliliklerinden memnuniyet sağlayamadığı bulunmuştur. Ayrıca, görücü usulüyle evlenen yöneticilerin diğerlere kıyasla evlilik memnuniyet düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, cinsiyet, evlilik süresi, kaçıncı evlilik olduğu ve ocuk sayısı değişkenlerine bağlı olarak evlilik memnuniyet düzeylerinde manidar bir farklılık ispatlanmamıştır.

Kalantar (1992), evlilik doyumunu demografik açıdan incelemek amacıyla evlilik yaşı, ocuk durumu, yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, mezhebi inançlar ve mesleki durum ile evlilik arasında ciddi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Mazaheri (2009), görücü usulü, flört tarzı ve akılcı evlilik yapmış olan evli kadınlar üzerinde evlenme biçimlerinin evlilik doyumları üzerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, görücü usulüyle hayatlarını birleştiren çiftlerin evlilik doyumları diğer çiftlere göre daha düşük olmuştur.

Özgüven (1994), eş seçimiyle ilgili başka bir araştırmada, Ankara'da bulunan beş üniversitedeki öğrencilerin eş seçim tercihleri incelenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu, flört döneminden sonra evlenmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bir sonraki en fazla tercih oranı akılcı evliliği olarak belirlenmiştir. Görücü usulü, beşik kertmesi ve ilk bakışta aşk seçeneklerinin ise frekansları oldukça düşük çıkmıştır.

Raina (2018), Banglor'da yaptığı bir araştırmada görücü usulü evliliklerde evlilik doyum düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

İsrail'de gerçekleştirilen bir çalışmada, 206 evli çift üzerinde araştırma yapılmıştır. Bu çiftlerin tümü, görücü usulü ya da flört tarzı evlilik yapmışlardır. Çalışmanın temel

amacı, evlenme stili ile evlilik tatmini arasındaki bağlantıyı araştırmaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre, evlenme tarzı ile evlilik tatmini arasında düşük seviyede bir bağlantı tespit edilmiştir (imen, 2007, Aktaran).

Dinna (2005), yaptığı bir, araştırmada, flört evliliklerde bireylerin evlilik doyumlarının görücü usulü evlilik yapanlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca, bu araştırma flört evliliklerinin daha uzun süreli olduğunu da ortaya koymuştur.

Vangelisti ve Huston, cinsel ilgiler, olumsuzluklar, çekicilik ve evlilik ilişkisindeki mutluluk faktörlerine etki eden dinamiklerle ilgili bir çalışmada, evlilik birlikteliğinin ilk iki yılıyla ilgili 106 çiftle görüşmüşlerdir. Araştırma sonuçları, kocalarının cinsel doyumlarının kadınların cinsel ilgisini etkilediğini göstermiştir.

Diğer taraftan, cinsel yaşamların bütünsel olarak evlilik ilişkisindeki mutluluk faktörlerine etki eden dinamikler arasında her iki taraf açısından belirgin bir ilişki olmamasına rağmen, evlilik ilişkisindeki doyum için cinselliğin öneminin, evlilikten birkaç yıl geçtikten sonra fark edilebileceği ortaya konmuştur. Evlilikteki mutluluk ve cinsellik arasındaki ilişkinin karmaşık olduğu, bu araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır (Gülsün ve ark., 2009).

İran'da görücü usulü ve flört evliliğinin evlilik doyumunu üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma, şiraz kentinde 300 kadın katılımcıyla yapılmıştır. Bu araştırmada, görücü usulü evlenen çiftlerle flört tarzı evlenen çiftlerin karşılaştırılması sonucunda, görücü usulü evlenen çiftlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur (Jawaheri, 2015).

Bir diğer araştırma ise evlilik doyumunu demografik açıdan incelemiştir. Bu çalışmada, evlilik yaşı, ocuk durumu, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, dini inançlar ve mesleki statü ile evlilik arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (Kalantar, 2012).

Benzer şekilde, 2014 yılında yapılan bir başka çalışmada da evlilik biçimi, evlilik süresi, ocuk sayısı, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, dini inançlar ve mesleki statü ile evlilik doyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Farahmand, 2014).

Bu araştırmalardaki sonuçlar, İran'da evlilik doyumunun demografik faktörlerle ya da evlilik biçimiyle doğrudan ilişkili olmadığını göstermektedir. Ancak belirtilen araştırmaların sayısının az olduğu unutulmamalıdır. Daha kapsamlı ve çeşitli katılımcı

gruplarının olduğu çalışmalar, konu hakkında daha kesin sonuçlar elde etmeye yardımcı olmaktadır.

Alanda yapılan başka bir araştırma İnan'ın başkenti Tahran'da gerçekleşmiştir. Bu araştırma 200 evli kadın ve erkek arasında uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre flört ve görücü usulü evliliğin evlilik doyumu üzerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda görücü usulü evlenen kişiler aile tutumu ve cinsel yaşamda daha yüksek puan elde etmişlerdir. (Soleymanı, 2011)

Türkiye'de evlenmelerin yarısının görücü usulüyle gerçekleştiği bilgisi göz önünde bulundurulduğunda şehirlerde, genç ve yüksek eğitimli nüfusta bu oranın daha az olduğu ifade edilmektedir. Ortasa ve Başbuğ'un 1996 yılında Ankara'daki evli çiftlerle yaptığı araştırmada, 10 yıldan kısa süredir evli olan çiftlerin görücü usulü ile evlendikleri sonucuna ulaşılmıştır (imen, 2007).

1981-1990 döneminde gerçekleşen evliliklerin yaklaşık %57'sinin görücü usulü ile olduğu, ancak 2001-2011 döneminde bu oranın %34'e dştği görülmektedir. Bu dönemde, evlilikleri kendi kararıyla gerekleşenlerin oranının ise arttığı belirtilmiştir. Ailesinin kararı ile gerçekleşen evliliklerin oranı ise düşük bir yüzde olan %2 olarak ifade edilmiştir (ASPB, 2015).

Turan'ın (1997) yaptığı çalışmada, Türkiye'de yaşayan evli çiftlerin görücü usulü veya flört ederek evlenmelerinin evlilik doyumunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan, İmamoğlu'nun çalışmasında görücü biçimi ile evlenen çiftlere nazaran flört yaparak evlenen çiftlerin evlilik tatmin oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (imen, 2007).

Bu araştırmalar Türkiye'de evlilik biçimlerinin ve evlilik doyumunun farklı faktörlere bağlı olarak değişebildiğini göstermektedir. Görücü usulü evliliklerin azalmasına rağmen hala önemli bir oranda tercih edildiği ve flört ederek evlenmenin ise evlilik doyumu açısından olumlu bir etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Toplumda tercih edilen evlilik biçimleri ve düşünce yapılarındaki değişimler, bu tür araştırmalarla anlaşılabilir ve anlamlandırılabilir.

2.4 Sosyo-demografik Değişkenler Bağlamında Evlilik Doyumu

a. Cinsiyet

Evlilik çalışmalarında genellikle kadınların ve erkeklerin evliliği farklı deneyimlediği kabul edilmektedir.

Evlilik çalışmalarında genellikle kadınların ve erkeklerin evliliği farklı deneyimlediği kabul edilmektedir. 1972’de, aile çalışmalarının önde gelen isimlerinden Jesse Bernard çalışmasında her evlilik birliğinde erkeğinki ve kadınıki olmak üzere iki evlilik olduğunu belirtmektedir. Erkeğinkinin kadınıkinden daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Evlilik içerisinde kadınların erkeklerden daha çok hayal kırıklığı, düşük doyum ve daha fazla olumsuz duygu bildirdiği görülmüştür. Aynı zamanda erkeklerden daha çok kadınlar evliliklerini mutsuz bulmakta ve boşanmayı düşünmektedir (Bernard, 1972).

Aile araştırmacıları kadınların sürekli olarak erkeklerden önemli ölçüde daha düşük evlilik doyumunu yaşadıklarını belirtmişlerdir (Connides, 2001). Yapılan ulusal araştırmalar da kadınların sürekli olarak erkeklerden daha düşük evlilik doyumuna sahip olduğu bildirilmiştir (Umberto’n, Williams, Powers, Liu ve Needham, 2006). Alanyazında birçok araştırma, kadınların evlilik doyumunu düzeylerinin erkeklerden önemli ölçüde daha düşük olduğunu bulmuştur. Ancak bazı diğer araştırmalarda ise cinsiyete göre evlilik doyumunu farkı bulunmamıştır (Broman, 2005; Kurdek, 2005).

Gager ve Sanchez (2003) erkeklerin ve kadınların evlilik doyumlarının ortalama seviyelerinde önemli bir fark bulamamışlardır. Ayrıca, kadınların ve erkeklerin evlilik mutluluğu puanlarını karşılaştırdıklarında, karı kocaların önemli bir çoğunluğunun aynı ortalamaya sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde, Broman (2005), evli bireylerden oluşan geniş bir ulusal veri setinden, elde edilen verileri analizi sonucunda evlilik kalitesinde istatistiksel olarak anlamlı bir cinsiyet farkı olmadığını belirtmiştir. Anlamlı farklılık bulan araştırmalar arasında kadın ve erkeklerin evlilik doyumunu düzeyleri arasındaki farkın büyüklüğüne ilişkin sorgulamalar mevcuttur. Kadınların ulusal çalışmalarda erkeklere göre daha düşük evlilik doyumunu bildirdiklerini aktarılmakta ve bu farklılıkların küçük olduğunu belirtilmektedir (Amato, Booth, Johnson ve Rogers, 2007).

b. Yaş

Alan yazındaki birkaç çalışma, çiftlerin evlilik doyumunun yaştan etkilenebileceğini göstermiştir. Yaş arttıkça evlilik doyumu azalmakta, bu da orta yaşlı çiftlerin neden genç çiftlere göre daha fazla evliliklerine dair sorun bildirdiğini açıklamaktadır. Orta yaşlı çiftlere kıyasla yaşlı çiftlerin ilişkilerinde daha az sorun yaşadıklarına dikkat çekilmektedir (Gorchoff, John ve Helson, 2008). Belki de orta yaşlı çiftlerde evlilik doyumundaki düşüş, çiftlerin sorumluluklarının artması, çocuk doğurması ve çocuk yetiştirmeyle ilgili maddi sorunlardan kaynaklanmaktadır. Böylece yaşlılıkta çocuklar evden ayrıldığında, evlilik doyumunda artış görülmektedir (Tabatabaei, Panahandeh ve Hoseynabadi, 2012).

c. Eğitim Düzeyi

Bazı araştırmalar, eğitim seviyesinin evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ve evlilik doyumunun bir göstergesi olarak kabul edildiğini göstermektedir (Pepping ve Halford, 2012; Shakerian, 2010; Wagheiy, 2009). Yapılan bir araştırma, daha eğitilmiş çiftlerin daha az eğitilmiş çiftlere kıyasla daha yüksek seviyede evlilik doyumu ve daha iyi zihinsel sağlık yaşadıklarını göstermektedir (Madanian ve Mansor, 2013).

Bu bulgu, yüksek eğitilmiş bireylerin daha az eğitilmiş olanlara göre daha iyi sosyal işlevleriyle doğrulanmaktadır. Aslında, çiftler daha iyi eğitim aldıklarında, hayatın gerçeklerini daha iyi anlamakta, bu da onları sorunlarını çözmek ve çatışmalardan kaçınmak için daha donanımlı hale getirmektedir (Tabatabaei vd., 2012).

Eğitim düzeyi yüksek ve sosyal becerileri gelişmiş çiftlerin evlilik doyumu ile ilgili daha az sorun yaşamaları beklenmektedir. Ayrıca eğitimsizlik anlaşmazlıklara ve hatta boşanmaya yol açabilmektedir (Jadiri, 2009). Ancak bazı araştırmalara göre eğitim düzeyinin evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur (Rahmani, Khoei ve Gholi, 2009; Zare, Golmakani, Sharareh ve Khadem, 2014).

d. Evlilik Süresi

Evlenen çoğu insanın başlangıçta yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu ifade edilmektedir (Halford, 2003). Ancak zamanla bu memnuniyetleri azalmaktadır.

Bazı çalışmalarda evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında negatif korelasyon tespit etmişlerdir (Moshtagh vd., 2013; Ziaee vd., 2014). Bazı araştırmalar evlilik süresinin artmasıyla evlilik doyumunun da arttığını belirtmektedir (Duncan, 2008; Zainah, Nasir, Hashim ve Yusof, 2012). Araştırmacılar, on yıl veya daha uzun süredir birlikte olan çiftlerin evliliğe uyum sürecini geçtiklerini ve daha az psikolojik sorun ve stres yaşadıklarını aktarmaktadırlar (Bradbury vd., 2000; Orathinkal ve Vansteenwegen, 2006).

Evlilik doyumu ile evlilik süresi arasındaki ilişkiye dair çalışmaların sonuçları arasında çelişkili bulguların olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumu destekleyen bir örnek olarak, Anderson, Russell ve Schumm'un (1983) araştırması gösterilebilir. Bu çalışma, evlilik kalitesinin aile yaşam döngüsünde U şeklinde bir eğri gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu durum, mutluluğun evliliğin ilk yıllarında azaldığını ve daha sonra tekrar yükseldiğini ifade etmektedir.

Bununla birlikte, Van Laningham, Johnson ve Amato (2001) literatürde evliliğin süresi ile evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi gösteren U şeklindeki grafiğin sebebinin kesitsel çalışmalar olduğunu öne sürerek boylamsal bir araştırma yapmıştır. Bu uzun süreli çalışmanın sonuçlarına göre, U şeklindeki grafik desteklenmemiş ve evliliğin ilk birkaç yılındaki mutluluk ya bozulmaya devam etmiş ya da keskin bir şekilde düştükten sonra sabitlenmiştir.

e. Çocuk Sahibi Olma ve Çocuk Sayısı

Araştırmalar, çocuk sahibi olmanın çiftler için bir geçiş neden olduğunu göstermiştir. Bu geçiş çoğu zaman birçok inancı ve değeri sorgulayarak çocuk sahibi olmadan önce ortaya çıkmamış olabilecek belirli sorunları yüzeye çıkarabilmektedir. İş birliği zayıf olan ebeveynlik davranışları, evlilik ilişkisindeki kötüye gidiş ve bozulma ile ilişkilendirilmiştir (Bradbury vd., 2000). Ebeveynlik davranışları, eşlerin geçmişlerinden ve karakter yapılarından büyük ölçüde etkilenmektedir. Bir bireyin ebeveynleri arasındaki ilişkinin hem eş hem de ebeveyn olarak bir ilişki içindeki kendi anlayışını yordayabileceğine dair bulgular bulunmaktadır. Sonuç olarak, köken aile öyküsü, bir ilişkide ebeveyn olmak, yeni bir eve taşınmak veya bir aile çatışmasıyla uğraşmak gibi geçişlerin ne kadar sarsıntısız ve kolayca gerçekleşeceğini etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, çocuk sahibi olmak ve evlilik doyumu ilişkisinde çeşitli alt ölçütlerin de

olduğu ve tüm bunların sonucunda evlilik doyumunun etkilendiği anlaşılmaktadır (Marks, Wieck, Checkly ve Kumar, 1996).

Çocukların farklı şekillerde mevcudiyeti, aile sistemi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere sahip olabilmektedir. Ebeveynlerin mutluluk ve gurur duygusu olumlu etkiler olabilirken, yorgunluk hissi, kişisel zaman eksikliği, ocuk bakımı ve ev devi konusunda anlaşmazlıklar da olumsuz etkiler olabilmektedir. Bu sorunlar çiftler arasındaki ilişkinin kalitesini etkileyebilmektedir (Twenge, Campbell ve Foster, 2003). Birçok çiftte biyolojik çocuğa sahip olamamak bir kusur olarak algılandığı için (Marci vd., 2012; Reis, Xavier, Coelho ve Montenegro, 2013), kadınların biyolojik ve psikolojik rollerini ve sosyal işlevlerini büyük ölçüde anne olma yetenekleriyle doğurganlık ve doğurabilme yoluyla fark edildiğinden çocukların varlığı ve evlilik doyumunun olumlu etkileri de doğurganlık yolu ile n görülebilmektedir (Akt. imen, 2007).

f. Ekonomik Durum

Araştırmalar, ekonomik durum ve aile gelirinin evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Pepping ve Halford, 2012; Zainah vd., 2012). Araştırmalar, düşük gelir ve iş güvencesizliğinin (zellikle evli erkek bireyler için) düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Çiftler sürekli para için endişelenmek zorunda kaldıklarında evlilik doyumları azalmaktadır (Shopiro, Gottman ve Carrere, 2000). Daha yüksek gelire sahip çiftler daha düşük gelire sahip olanlardan daha fazla evlilik doyumu deneyimlemektedirler. Bununla birlikte, bazı çalışmalarda ise gelir düzeyi ile evlilik doyumu arasında herhangi bir ilişki çıkmamış (Madanian ve Mansor, 2013). Hatta aralarında ters bir ilişki olduğunu belirterek ekonomik durum arttıa evlilik doyumunun azaldığını ifade etmişlerdir (Schramm ve William Harris, 2011).

g. Evlilik Biçimi

Batı lkelerinde olduğu gibi eş seçiminin özgürce yapıldığı ülkelerde romantik aşk, evliliğin temel dayanağı olarak kabul edilmektedir. Geleneksel topluluklarda ise genellikle birey değil aile tarafından eş seçimi yapılmaktadır (Chang ve Myers, 1997; Dino ve Dion, 1993). Türkiye’de ise farklı evlenme biçimleri mevcuttur. Evliliklerin bir kısmı görücü usulü, çevredekilerin tanıştırması veya yakıştırması sonucu gerekleşiirken

bir kısmı da bireylerin kendilerinin tanışıp birbirleri ile paylaşımında bulunmasıyla yani flört yoluyla, kendileri tanışarak gerçekleşmektedir. Görücü usulü ve bireylerin kendi tanışarak yapılan evliliklerin prototipik zıt kutuplar olarak değil, ebeveynler ve eşler arasındaki göreceli katılım derecelerindeki farklılıkları temsil ettiği düşünülmektedir. Görücü usulü evliliklerin çoğunda aile, bireylerin rızasını alırken diğer bazı kültürlerde olduğu gibi Türkiye’de de çoğu kendi tanışarak yapılan evliliklerde anne ve babanın rızası alınmaktadır (İmamoğlu Ads ve Weisfeld, 2019).

Farklı araştırmalar, evlilik doyumu ve evlilik biçimi arasındaki ilişkiye dair çeşitli sonuçlar sunmaktadır. Yelsma ve Athappilly (1988) tarafından yapılan bir çalışmada, 25 flört evliliği yapan çift, 28 geleneksel evlilik yapan kişi ve 31 akılcı evlilik yapan çiftin evlilik doyumları ve iletişim becerileri düzeyleri incelenmiştir. Bu çalışmada, görücü usulüyle evlenen çiftlerin, flört yoluyla ve mantık evliliği yaparak evlenenlere göre evliliklerinden daha memnun oldukları belirtilmiştir. Bu sonuç, görücü usulüyle evlenen çiftlerin diğer çiftlere göre daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer bir çalışmada, Shachar (1991) tarafından yapılmıştır ve 206 genç çiftin evlilik doyumu açısından incelenmiştir. Bu çalışmada, flört süresi, evlilik öncesi birlikte yaşam ve evlilik stili ile evlilik doyumu arasında çok düşük düzeyde bir bağlantı olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu sonuçlar Xiaohe ve Whyte tarafından 1990 yılında Çin’de 586 evli kadın üzerinde yapılan bir çalışmada çelişkili bir şekilde karşılanmıştır. Bu çalışmada, flört ederek evlenen kadınların görücü usulüyle evlenen kadınlara göre evliliklerinden daha yüksek doyuma sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Türkiye’de yapılan bir çalışmada ise, eşlerin nasıl tanıştığı ve evlilik doyumu arasında bir ilişki tespit edilmemiştir (Turan, 1997). Benzer şekilde, Azizoğlu-Binici (2000) tarafından yapılan bir çalışmada da psikolojik desteğe başvuran ve başvurmayan çiftler üzerinde evlilik biçimi gibi demografik özelliklerin evlilik doyumuna etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak, İmamoğlu (1994) tarafından yapılan bir çalışma, farklı bir bakış açısı sunarak flört ederek evlenen çiftlerin görücü usulüyle evlenen çiftlere göre daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğunu ifade etmiştir.

Bu çelişkili sonuçlar, evlilik doyumu ve evlilik biçimi arasındaki ilişkinin karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Farklı kültürel ve demografik faktörler, bireysel tercihler ve deneyimler, evlilik doyumunu etkileyen birçok değişkeni

içermektedir. Bu nedenle, konuyla ilgili daha fazla araştırma yapılması ve farklı toplumlardan daha geniş örneklem gruplarıyla çalışmaların gerçekleştirilmesi önemlidir.

h. Çalışma Durumu

Evlilik doyumunu etkileyen faktörlerden bir tanesi de kadının ev dışında bir işte çalışmasıdır. (Nayleri, Forooshani ve Arabloo, 2018). Günümüzde kadınların çalışma alanlarının genişlemesi, akademik eğitimin devam etmesi, ailenin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için iki gelire bağımlı olma hali gibi etmenlerden dolayı çok sayıda kadın iş hayatında aktif rol almaktadır (Jamali vd., 2016). Evlilik doyumu mesleki koşullardan doğrudan etkilenebilmektedir (Farhadi, Movahedi, Nalchi, Daraei ve Mohammadzadegan, 2013). Tabii ki, bu durum farklı toplumlarda çeşitlilik göstermekte ve bireysel olduğu kadar sosyal faktörlerden de etkilenmektedir. Genel olarak, gelir düzeyi, çocuk sahibi olma veya çalışma durumu gibi çeşitli faktörler çiftin ilişkisini etkilemekte ve onların evlilikten sağladıkları tatmine veya ilişki memnuniyetsizliğine yol açmaktadır (Jamali vd., 2016).

İşyeri ile ilgili faktörlerin evlilik doyumunu etkilediğini ve mesleki stres ile evlilik çatışmaları arasında yakın bir ilişki olduğunu yapılan çalışmalar neticesinde tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, artan evlilik anlaşmazlıkları iş tatminini önemli ölçüde azaltmaktadır. Dolayısıyla, artan evlilik doyumunu, artan iş doyumunu ile önemli ölçüde ilişkilidir (Razavieh, Moin ve Bohlooli Asel, 2010). Yapılan bir çalışma, artan iş yükünün evlilikteki doyum düzeyinin düşmesine yol açtığını belirtmektedir. Bulgular gösteriyor ki, iş stresi evlilik doyumunu ve evlilik ilişkisinin devamını tehdit etmekte, olumsuz çalışma koşulları ve olumsuz iş süreçleri de aile ilişkilerinin etkilenmesine yol açmaktadır (Nayeri vd., 2018). Çalışan kadınlar, ekstra sorumlulukları, ev ve işyerinde daha fazla baskıya tolerans göstermeleri nedeniyle evlilik ilişkilerine daha fazla ilgi göstermeme eğilimindedir (Jamali vd., 2016). Ancak bu bulguların aksine çalışan kadınların ev hanımlarına göre evlilik hayatlarından daha memnun oldukları bildirilmektedir (Sacco, Dumont ve Dow, 1993; SadeghMoghadam, Askari, Marouzi, Shams ve Tahmasbi, 2006)

3. ARAŞTIRMANIN GEREÇ VE YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, ilişkisel tarama yaklaşımına dayanan betimsel bir araştırmadır. İlişkisel tarama yaklaşımı, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin varlığını ve derecesini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır.

3.2 Araştırmanın Lokasyonu ve Zamanı

Bu çalışma, İran'ın Erdebil kentinde, 2023 yılının Şubat-Temmuz ayları arasında gerçekleşmiştir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışma, betimsel bir araştırma tasarımını takip eden ve ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilen bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini, İran'ın Erdebil kentinde yaşayan ve 18-60 yaş aralığındaki tüm evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler, seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen toplamda 152 evli kadın ve erkek örnekleminin yanıtları üzerinden analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik bilgilerini içeren "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Görücü usulü ve flört yoluyla evlenenlerin evlilik doyumu, özel ölçekler kullanılarak değerlendirilmiş ve karşılaştırılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada sosyo-demografik verileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 9 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, gelir durumu, evlilik yaşı, çocuk sayısı ve evlilik biçimi gibi bilgiler bu form aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sürecinde, etik kurallara uygun hareket edilerek, kimlik bilgilerini içeren sorular katılımcılara yöneltilmemiştir.

Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ): Çelik ve Yazgan-İnanç (2009) tarafından geliştirilen Evlilik Doyumu Ölçeği, evli şahısların evlilik doyumunu değerlendirmek

amacıyla kullanılmıştır. EDÖ, 13 maddeden oluşan bir ölçektir ve 5'li Likert derecelendirme skalasına dayanmaktadır (1 = Bana hiç uygun değil, 5 = Bana tamamen uygun). Ölçekte, tersine kodlanan 8 madde bulunmaktadır ve bu maddeler düzeltilerek yüksek puanlar evlilik doyumunun arttığını gösterecektir. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleriyle belirlenmiştir. EDÖ'nün ölçüt bağımlı geçerliliği, evlilik uyumu ve Beck Depresyon Ölçeği ile ilişkisi incelenmiştir. EDÖ'nün Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .79 ve test-tekrar test katsayısı .86 olarak belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda 13 maddeden oluşan üç faktörlü bir yapı ortaya çıkmış ve bu üç faktör, doğrulayıcı faktör analiziyle de desteklenmiştir. Faktörler içerikleri temelinde "aile," "cinsellik" ve "benlik" olarak adlandırılmıştır."

3.5. Veri Analizi Yöntemleri

Bu çalışma betimsel bir araştırmadır ve nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmış ve araştırmanın veri girişleri ve analizleri IBM SPSS 20 paket programı üzerinden yapılmıştır. Katılımcılardan ölçeği kullanma izni için mail aracılığıyla izin alınmış ve veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu" ve 13 maddelik "Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)" kullanılmıştır.

Araştırmanın betimsel analizleri için, elde edilen veriler üzerinden değişkenlerin dağılımları ve ölçeklerden elde edilen verilerin betimsel özellikleri belirlenmek amacıyla betimsel istatistikler gerçekleştirilmiştir. Gerekli analizlerin tamamlanmasının ardından, SPSS programından elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Bu araştırma yöntemleri, çalışmanın amacına uygun olarak verilerin toplanmasını, analiz edilmesini ve yorumlanmasını sağlamış ve araştırma sonuçlarına ulaşmak için etkili bir yaklaşım kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 1. *Evlilik Doyum Ölçeği Güvenirlik Analizi*

Ölçek	n	Cronbach's Alpha
Evlilik Doyum Ölçeği	13	0.83
Evlilik	5	0.85
Cinsellik	5	0.92
Benlik	3	0.76

Tablo 1’de Araştırmada kullanılan evlilik doyum ölçeği ile ilgili güvenilirlik sonuçlarına yer verilmiştir. Evlilik doyum ölçeğinin güvenilirlik düzeyi yüksek olduğu tespit edilmiştir (0.83). Evlilik alt boyutuna ait beş soru bulunmaktadır. Evlilik alt boyutuna ait ölçek güvenilirlik düzeyi yüksektir (0.85). Cinsellik alt boyutuna ait beş soru bulunmaktadır. Cinsellik alt boyutuna ait güvenilirlik seviyesinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir (0.92). Alt boyutlar arasında en düşük güvenirlige sahip olan boyut 3 maddeli olan benlik alt boyutudur. Benlik alt boyutunun güvenilirlik düzeyinin analiz için yeterli seviyede olduğu aşikârdır (0.76).

Tablo 2. *Evlilik Doyum Ölçeği Normal Dağılım Analizi*

	İstatistik	Sd.	Shapiro-Wilk		
			Basıklık	Çarpıklık	P
Evlilik Doyum Ölçeği	0.992	152	-0.371-0.391	-0.068-0.197	0.512
Evlilik	0.966	152	-0.712-0.391	-0.128-0.197	0.001
Cinsellik	0.956	152	-0.967-0.391	-0.219-0.197	0.000
Benlik	0.910	152	-0.125-0.391	-0.817-0.197	0.000

Tablo 2’de evlilik doyum ölçeği ve alt ölçekleri ile ilgili normal dağılım analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyum ölçeğinin normal dağıldığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Evlilik cinsellik ve benlik alt ölçeklerinin normalite analizi sonuçları incelendiğinde bu ölçeklerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu kapsamda basıklık ve çarpıklık ölçüleri incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık

ölçüleri tüm alt boyutlarda -1 ile 1 arasında gerçekleşmiştir. Tüm alt ölçeklerin bu kapsamda normal dağıldığı kabul edilmiştir. (Kaynakça: Tabachnick and Fidell, 2013 B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.) Pearson, Boston (2013). Yapılacak istatistiksel analizlerde parametrik yöntemlere başvurulmuştur.

Tablo 3. *Evlilik Doyum Ölçeği Madde İstatistikleri ve Bileşen Matrisi*

Madde	N	Min.	Mak.	Ort.	ss.	Bileşen Matrisi		
						Cinsellik	Aile	Benlik
1. Eşimin bana değer vermediğini düşünüyorum.	152	1.00	5.00	3.66	1.31			0.757
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	152	1.00	5.00	3.30	1.28		0.665	
3. Eşimin bedenini iyi bilirim.	152	1.00	5.00	3.74	1.03	0.842		
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	152	1.00	5.00	3.34	1.30	0.829		
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	152	1.00	5.00	3.20	1.32		0.769	
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer almaktadır.	151	1.00	5.00	3.13	1.42	0.853		
7. Cinsel açıdan eşimle uyumluyum	151	1.00	5.00	3.34	1.26	0.853		
8. Eşimin bana güven duymadığını hissediyorum.	151	1.00	5.00	3.67	1.27			0.761
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz.	152	1.00	5.00	3.28	1.31	0.901		
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	152	1.00	5.00	4.02	1.14			0.668
11. Eşimin ailesiyle birlikte yaşamak benim için bir kâbustur.	151	1.00	5.00	2.79	1.32		0.778	
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	152	1.00	5.00	3.17	1.30		0.881	
13. Eşimin ailesine hayır diyememesi beni hoşnut etmiyor.	152	1.00	5.00	2.91	1.27		0.871	

*Açıklanan Toplam Varyans*70.69

Tablo 3’de evlilik doyumu ölçeği madde istatistikleri ve bileşen matrisi sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip maddenin “Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür” maddesi olduğu tespit edilmiştir (4.02). İkinci olarak en yüksek ortalamaya sahip madde ise “Eşimin bedenini iyi tanırım” maddesi olmuştur (3.74). Üçüncü en yüksek ortalamaya sahip olan madde ise “Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.” Maddesi olmuştur (3.67).

En düşük ortalamaya sahip olan maddenin “Eşimin ailesiyle birlikte yaşamak benim için bir kâbustur.” olduğu tespit edilmiştir (2.79). İkinci en düşük ortalamaya sahip olan maddenin ise “Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor” olduğu tespit edilmiştir. En düşük ortalamaya sahip 3. Maddenin “Eşimle olan cinsel hayatımda ön sevişme önemli bir yer almaktadır” olduğu aşikârdır.

Araştırma kapsamında evlilik doyumu ölçeği faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre 3 alt gurubun olduğu tablodan görülmektedir. 3 gurubun açıklanan toplam varyansının yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir (70.69).

Bileşen matrisinde görüldüğü üzere 3,4,6,7 ve 9. Sorular bir gurubu (Cinsellik), 2,5,11,12 ve 13. Sorular bir gurubu (Aile) ve 1,8 ve 10. Sorular bir diğer gurubu (Benlik) oluşturmaktadır.

Tablo 4. *Evlilik Doyum Ölçeği ve Alt Ölçekleri İstatistikleri*

	N	Min.	Mak.	Ort.	ss
Evlilik Doyum Ölçeği	152	21,00	65,00	43,45	9,57
Aile	152	5,00	25,00	15,35	5,17
Cinsellik	152	5,00	25,00	16,78	5,55
Benlik	152	3,00	15,00	11,32	3,05

Tablo 4’te evlilik doyumu ölçeği ve alt ölçekleri ile ilgili bazı istatistiksel bilgilere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumu ölçeğinin maksimum puanının 65 ve minimum puanının 21 olduğu tespit edilmiştir (ort:43.45; ss:9.57). Aile alt boyutunun maksimum puanının 25 ve minimum puanının 5 olduğu görülmektedir (ort:15.35; ss:5.17) Cinsellik alt boyutunun maksimum puanının 25 ve minimum puanının 5 olduğu

görülmektedir (ort:16.78; ss:5.55). Benlik alt boyutunun maksimum puanının 15 ve minimum puanının 3 olduğu görülmektedir (ort:11.32; ss:3.05).

Tablo 5. Demografik Özellikler ve Genel Bilgilerin Dağılımı

Özellik	Grup	s	%
Cinsiyet	Kadın	78	51.3
	Erkek	74	48.7
Yaş	18-25 Yaş	15	9.9
	26-35 Yaş	39	25.7
	36-45 Yaş	37	24.3
	46-55 Yaş	27	17.8
Eğitim Durumu	56 Yaş ve Üstü	34	22.4
	İlköğretim	29	19.1
	Lise	32	21.1
	Üniversite	58	38.2
Çalışma Durumu	Lisansüstü	33	21.7
	Hayır	53	34.9
Gelir Düzeyi	Evet	99	65.1
	Düşük	59	38.8
	Orta	58	38.2
	Yüksek	35	23.0

Tablo 5’de demografik özellikler ve genel bilgilerin dağılımına yer verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin 78’i (%51.3) kadınlardan, 74’ü (%48.7) ise erkeklerden oluşmuştur. Bireylerin yaş dağılımı incelendiğinde 39 (%24.7) bireyin 26-35 yaş gurubunda yer aldığı tespit edilmiştir. 37 (%24.3) birey 36-45 yaş gurubunda, 27 (%17.8) birey 46-55 yaş gurubunda ve 34 (%22.4) bireyinde 56 yaş ve üstü gurupta yer aldığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların 58’i (%38.2) üniversite mezunu olduğunu ifade etmiştir. 29 (%19.1) katılımcı ilköğretim düzeyinde eğitime sahiptir. 32 (%38.2) birey lise düzeyinde, 33 (%21.7) birey ise lisansüstü düzeyde eğitime sahiptir. Bireylerin 99’u (%65) bir işte çalıştığını ifade etmişken 53’ü (%34.9) bir işte çalışmadığını ifade etmiştir. Bireylerin; 59’u (%38.8) düşük gelir düzeyinde, 58’i (%38.2) orta gelir düzeyine ve 35’i (%23) yüksek gelir düzeyine sahiptir.

Tablo 6. Evlilik ve Çocuk Bilgilerinin Dağılımı

Özellik	Grup	s	%
Evlilik Süresi	0-5	52	34.2
	5-10	25	16.4
	10-15	23	15.1
	15 yıl üzeri	52	34.2
	Görücü usulü, Ailemin kararıyla	38	25.0
Evlilik Şekli	Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla	27	17.8
	Kendimiz tanışarak/Flört. Ailemin onayıyla	57	37.5
	Kendimiz tanışarak/Flört. Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim	30	19.7
Çocuğa Sahiplik Durumu	Evet, çocuğum var	10	65.8
	Hayır, çocuğum yok	0	
	Hayır, çocuğum yok	52	34.2
Çocuk Sayısı	1 çocuklu	29	19.1
	2 çocuklu	28	18.4
	3 çocuklu	16	10.5
	4 çocuklu	15	9.9
	5 çocuk ve üzeri	12	7.9
Eş ile Akraba Olma Durumu	Akrabalık yok	11	72.4
	Uzaktan akraba	27	17.8
	Yakın akraba	15	9.9

Tablo 6’da araştırmaya katılan bireylerin evlilik ve çocuk bilgilerine yer verilmiştir. Katılımcıların 52’si (%34.2) 0-5 yıl evli, 25’i (%16.4) 5-10 yıl evli, 23’ü (%15.1) 10-15 yıl evli ve 52’si (%34.2) 15 yıl ve üzeri süredir evli olduğunu ifade etmiştir. Araştırma kapsamında bireylere evlenme şekli sorulmuştur. Bu kapsamda 38 (%25.0) katılımcı görücü usulü ailemin kararı ile evlendim demiştir. 27 (%17.8) birey görücü usulü ile tanışıp kendi kararı ile evlendiğini ifade etmiştir. 57 (%37.5) birey

kendimiz tanışarak ailemin onayıyla evlendim demiştir. 30 (%19.7) birey ise eşi ile kendisi tanışarak ve ailenin karşı çıkmasına rağmen evlendiğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin 100'ü (65.8) çocuk sahibi olduğunu ifade etmiştir. 52 (%34.2) katılımcının çocuğu yoktur. 29 (%19.1) katılımcının 1 çocuğu, 28 (%34.2) katılımcının 2 çocuğu, 16 (%10.5) katılımcının 3 çocuğu ve 15 (%9.9) katılımcının 4 çocuğu olduğu tespit edilmiştir. 12 (%7.9) bireyin ise 5 ya da daha fazla çocuğa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin 110'u (%72.5) eşi ile akrabalığının olmadığını ifade etmiştir. 27 (%17.8) birey eşi ile uzaktan akraba, 15 (%9.9) birey ise eşi ile yakın akraba olduğunu söylemiştir.

Tablo 7. *Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t/Z	p
Evlilik Doyum Ölçeği	Kadın	78	43.1	9.9	-0.556	0.579'
	Erkek	74	44	9.1		
Aile	Kadın	78	15.1	5.7	-0.765	0.444 "
	Erkek	74	15.6	4.6		
Cinsellik	Kadın	78	16.6	5.7	-0.484	0.628 "
	Erkek	74	17.1	5.3		
Benlik	Kadın	78	11.4	3	-0.245	0.806 "
	Erkek	74	11.3	3.1		

"Mann-whitney u test/Bağımsız örneklem t testi

Tablo 7'de evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılığının incelendiği analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. ($p < 0.05$). Aile alt boyutunun cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Cinsellik alt boyutunun cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. ($p < 0.05$). Benlik alt boyutunun cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 8. *Evlilik Doyumunun Yaş Gurubuna Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Eğitim Düzeyi	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	18-25	15	47,2	7,1	2.431	0.049 ^f	1 ile 4,5- 2 ile 4,5
	26-35	39	46,2	8,0			
	36-45	37	42,9	11,4			
	46-55	27	40,5	9,4			
	56 yaş ve üstü	34	41,8	8,8			
Aile	18-25	15	13,3	4,0	12.753	0.013 χ	5 ile 1,2,3,4
	26-35	39	13,9	5,1			
	36-45	37	15,3	5,6			
	46-55	27	15,3	5,0			
	56 yaş ve üstü	34	17,8	4,2			
Cinsellik	18-25	15	21,4	3,6	42.146	0.000 χ	1 ile 3,4,5- 2 ile 3,4,5 3 ile 5
	26-35	39	19,8	3,6			
	36-45	37	16,7	5,4			
	46-55	27	14,8	4,8			
	56 yaş ve üstü	34	13,0	5,4			
Benlik	18-25	15	12,4	1,7	8.445	0.077 χ	-
	26-35	39	12,4	2,0			
	36-45	37	10,8	3,6			
	46-55	27	10,3	3,3			
	56 yaş ve üstü	34	10,9	3,1			

χ Kuruskal Wallis /^fANOVA

Tablo 8’de evlilik doyumunun yaş gurubuna göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumunun yaşa göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). 18-25 yaş gurubunda (47.2) ve 26-35 yaş gurubunda (46.2) olan bireylerin evlilik doyum düzeyi 46-55 (40.5) ve 56 yaş ve üstü (41,8) guruplara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aile yapıları, yaş gruplarına göre istatistiksel olarak belirgin bir şekilde değişiklik göstermiştir. ($p < 0.05$). 56 yaş ve üstü (17.8) gurupta yer alan bireylerin aile düzeyi diğer yaş gurubunda yer alan bireylere göre daha düşük olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Cinsellik düzeyi, yaş grupları arasında yapılan istatistiksel analizler sonucunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). 18-25 yaş gurubunda (21.4) ve 26-35 yaş gurubunda (19.8)

olan bireylerin cinsellik düzeyi 36-45 (16.7), 46-55 (14.8) ve. 56 yaş ve üstü (13.0) yaş grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca 36-45 (16.7) yaş gurubunda yer alan bireylerin cinsellik düzeyi 56 yaş ve üstü (13.0) guruba göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benlik düzeyi yaş gurubuna göre istatistiksel olarak farklılık göstermemiştir.

Tablo 9. Evlilik Doyumunun Çalışma Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi

Boyut	Çalışma Durumu	n	\bar{x}	ss	t/Z	p
Evlilik Doyum Ölçeği	Hayır	53	42,5	9,9	-0.960	0.339 ^t
	Evet	99	44,1	9,3		
Aile	Hayır	53	15,7	5,0	-0.316	0.752 ^u
	Evet	99	15,2	5,3		
Cinsellik	Hayır	53	15,3	5,8	-2.391	0.017 ^u
	Evet	99	17,6	5,2		
Benlik	Hayır	53	11,5	3,1	-4.493	0.622 ^u
	Evet	99	11,3	3,0		

^uMann-whitney u test/^tBağımsız örneklem t testi

Tablo 9’da evlilik doyumunun çalışma durumuna göre farklılığı incelenmiş ve elde edilen çalışma analizinin neticesine göre evlilik doyumunun çalışma durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Ayrıca, aile alt boyutunun da çalışma durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Benlik alt boyutuyla ilgili yapılan analizler de çalışma durumuna göre farklılık olmadığını göstermiştir ($p>0.05$). Ancak, cinsellik alt boyutu çalışma durumuna göre farklılık göstermiştir ($p<0.05$). Çalışan bireylerin (ortalama 17.6) cinsellik doyumu, çalışmayan bireyelerinkine (ortalama 15.3) göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeydedir. Sonuç olarak, bu çalışma, evlilik doyumu ve cinsellik doyumu arasında çalışma durumuna bağlı olarak anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, aile ve benlik alt boyutlarına ilişkin çalışma durumunun etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 10. *Evlilik Doyumunun Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Çocuk var mı?	n	\bar{x}	ss	t/Z	p
Evlilik Doyum Ölçeği	Yok	52	47,8	7,6	4.169	0.000 ^t
	Var	100	41,3	9,7		
Aile	Yok	52	14,4	4,3	-1.626	0.104 ^u
	Var	100	15,8	5,5		
Cinsellik	Yok	52	20,7	3,9	-6.438	0.000 ^u
	Var	100	14,8	5,1		
Benlik	Yok	52	12,6	2,1	-3.325	0.001 ^u
	Var	100	10,7	3,3		

^tMann-whitney u test/^uBağımsız örneklem t testi

Tablo 10’da evlilik doyumu çocuk sahibi olma durumuna göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Evlilik doyumunun çocuk sahibi olma durumuna göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği ispat edilmiştir ($p < 0.05$). Çocuğu olan bireylerin (47.8) evlilik doyumu çocuğu olmayan bireylere (41.3) göre istatistiksel olarak anlamlı seviyede daha yüksektir. Aile alt boyutunun çocuk durumuna göre farklılık göstermediği saptanmıştır ($p > 0.05$). Cinsellik alt boyutunun çocuk durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Çocuğu olan (14.8) bireylerin cinsellik düzeyi çocuğu olmayan (20.7) bireylere göre istatistiksel olarak önemli bir şekilde daha düşük olduğu saptanmıştır. Çocuk durumuna göre benlik boyutunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Çocuğu olan (10.7) bireylerin benlik düzeyi çocuğu olmayan (12.6) bireylere göre matematiksel olarak manidar şekilde daha düşük çıkmıştır.

Tablo 11. *Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Çocuk Sayısı	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	1 çocuklu	29	42,9	7,4			
	2 çocuklu	28	42,9	13,7			
	3 çocuklu	16	40,3	9,0	0.956	0.456 ^f	-
	4 çocuklu	15	38,3	6,5			
	5 çocuklu ve üzeri	12	39,0	6,8			
Aile	1 çocuklu	29	14,3	6,0			
	2 çocuklu	28	16,8	5,6			
	3 çocuklu	16	15,6	5,4	1.332	0.264 ^f	-
	4 çocuklu	15	15,4	5,5			
	5 çocuklu ve üzeri	12	18,2	3,9			
Cinsellik	1 çocuklu	29	17,0	4,1			
	2 çocuklu	28	15,8	6,2			
	3 çocuklu	16	14,4	4,2	5.081	0.001 ^f	5 İle 1,2,3-4 İle 1,2
	4 çocuklu	15	11,7	3,9			
	5 çocuklu ve üzeri	12	11,4	4,2			
Benlik	1 çocuklu	29	11,6	2,5			
	2 çocuklu	28	10,3	3,8			
	3 çocuklu	16	10,3	3,6	4.244	0.374 ^χ	-
	4 çocuklu	15	11,3	2,8			
	5 çocuklu ve üzeri	12	9,4	3,3			

^χKruskal Wallis ^fANOVA

Tablo 11’de evlilik doyumunun çocuk sayısına göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Çocuk sayısına göre evlilik doyumu düzeyi istatistiksel olarak farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Çocuk sayısına göre aile düzeyi istatistiksel olarak farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Çocuk sayısına göre benlik düzeyi istatistiksel olarak farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Çocuk sayısına göre cinsellik düzeyi istatistiksel olarak farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). 5 çocuk ve üzeri sayıda çocuğu olan (11.4) bireylerin cinsellik düzeyi 1 çocuk (17.0), 2 çocuk (15.8) ve 3 çocuk (14.4) sahibi olan bireyler arasında istatistiksel olarak daha düşük seviyede bulunmaktadır. Aynı şekilde 4 çocuk (11.7) sahibi olan bireylerin cinsellik düzeyi 1 çocuk (17.0) ve 2 çocuk (15.8) sahibi olan bireylere göre istatistiksel olarak daha düşük düzeydedir.

Tablo 12. Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Farklılığının İncelenmesi

Boyut	Eğitim Düzeyi	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	İlköğretim	29	40,2	7,3	7.744	0.000 ^f	4 ile 1,2-3 ile 1,2
	Lise	32	38,5	11,1			
	Üniversite	58	46,1	8,1			
	Lisansüstü	33	46,8	9,2			
Aile	İlköğretim	29	17,0	3,9	6.805	0.078 χ	-
	Lise	32	13,8	5,9			
	Üniversite	58	15,0	5,3			
	Lisansüstü	33	16,0	4,9			
Cinsellik	İlköğretim	29	12,2	3,9	38.535	0.000 χ	1 ile 2,3,4-2 ile 3,4-
	Lise	32	15,1	5,4			
	Üniversite	58	18,8	5,0			
	Lisansüstü	33	19,1	4,7			
Benlik	İlköğretim	29	11,1	3,0	12.628	0.006 χ	2 ile 1,3,4
	Lise	32	9,6	3,7			
	Üniversite	58	12,2	2,5			
	Lisansüstü	33	11,7	2,6			

^fKruskal Wallis /ANOVA

Tablo 12’de evlilik doyumunun eğitim düzeyine göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumunun eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < 0.05$). Üniversite (46.1) ve lisansüstü (46.8) eğitime sahip olan bireylerin evlilik doyumu düzeyi lise (38.5) ve ilköğretim (40.2) eğitim düzeyine sahip bireylere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile boyutunun eğitim düzeyine nazaran farklılık göstermediği gözlemlenmiştir ($p > 0.05$). Cinsellik boyutunun eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılık gösterdiği görülmüştür ($p < 0.05$). İlköğretim (12.2) eğitim düzeyine sahip bireylerin cinsellik düzeyi; lise (15.1), üniversite (18.8) ve lisansüstü (19.1) eğitim düzeyine sahip bireylere göre daha düşüktür. Ayrıca lise (15.1) düzeyinde eğitime sahip olan bireylerinde cinsellik düzeyi üniversite (18.8) ve lisansüstü (19.1) eğitime sahip bireylere göre daha düşüktür. Eğitim düzeyine göre Benlik boyutunun istatistiksel olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. ($p < 0.05$). Lise (9.6) düzeyinde eğitime sahip olan bireylerin benlik düzeyi ilköğretim (11.1), üniversite (12.2) ve

lisansüstü (11.7) eğitim düzeyine sahip bireylere göre daha düşük olduğu istatistiksel olarak görülmüştür.

Tablo 13. *Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Gelir Düzeyi	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	Düşük	59	40,7	9,2	4.604	0.011 ^f	1 ile 2,3
	Orta	58	45,6	8,9			
	Yüksek	35	44,8	9,9			
Aile	Düşük	59	15,0	5,1	0.481	0.786 χ	-
	Orta	58	15,4	5,3			
	Yüksek	35	15,8	5,3			
Cinsellik	Düşük	59	15,2	5,6	4.652	0.010 ^f	1 ile 2,3
	Orta	58	18,1	4,6			
	Yüksek	35	17,6	6,1			
Benlik	Düşük	59	10,5	3,2	9.952	0.007 χ	1 ile 2
	Orta	58	12,1	2,8			
	Yüksek	35	11,5	2,8			

^fKruskal Wallis /ANOVA

Tablo 13’de evlilik doyumunun gelir düzeyine göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyum düzeyinin gelir düzeyine bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. ($p < 0.05$). Gelir düzeyi düşük (40.7) olan bireylerin evlilik doyum düzeyi gelir düzeyi orta (45.6) ve yüksek (44.8) olan bireylere göre daha düşüktür. Aile düzeyi gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur ($p > 0.05$). Cinsellik düzeyi gelire göre farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Düşük gelir düzeyine sahip (15.2) olan bireylerin cinsellik düzeyi, gelir düzeyi orta (18.1) ve yüksek (17.6) olan bireylere nazaran daha aşağı düzeydedir. Benlik düzeyi gelire göre farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Ekonomik gücü kısıtlı (10.5) olan kişilerin benlik düzeyi gelir düzeyi orta (12.1) olan bireylere göre daha düşüktür.

Tablo 14. *Evlilik Doyumunun Evlilik Süresine Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Evlilik süresi	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	0-5 Yıl	52	45,1	8,5	1.194	0.314 ^f	-
	5-10 Yıl	25	42,1	10,3			
	10-15 Yıl	23	44,8	11,9			
	15 yıl üzeri	52	42,1	8,8			
Aile	0-5 Yıl	52	14,4	4,9	9.045	0.029 χ	4 ile 1,2
	5-10 Yıl	25	13,6	6,4			
	10-15 Yıl	23	16,1	6,0			
	15 yıl üzeri	52	16,8	4,0			
Cinsellik	0-5 Yıl	52	19,2	4,9	21.132	0.000 χ	4 ile 1,2,3;
	5-10 Yıl	25	17,2	4,3			
	10-15 Yıl	23	17,0	5,8			
	15 yıl üzeri	52	14,3	5,5			
Benlik	0-5 Yıl	52	11,5	2,9	0.821	0.844 χ	-
	5-10 Yıl	25	11,3	3,2			
	10-15 Yıl	23	11,7	2,9			
	15 yıl üzeri	52	11,0	3,2			

^fKruskal Wallis /ANOVA

Tablo 14’de evlilik doyumunun evlilik süresine göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumunun evlilik süresine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Aile düzeyinin evlilik süresine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). 15 yıl ve üzeri (16.8) evli olanların aile düzeyi 0-5 yıl (14.4) ve 5-10 yıl (13.6) evli kalanlara göre daha yüksek olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Cinsellik düzeyinin evlilik süresine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). 15 yıl ve üzeri (14.3) evli olanların cinsellik düzeyi 0-5 yıl (17.2), 10-15 yıl (17.0) ve 5-10 yıl (17.2) evli kalanlara göre daha düşük düzeyde olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Benlik düzeyinin evlilik süresine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 15. *Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Farklılığının İncelenmesi*

Boyut	Eşinizle Nasıl Evlendiniz?	n	x	ss	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	Görücü usulü, ailemin kararıyla	38	38,1	8,1	17.991	0.000 ^f	3 ile 1,2,4; 4 ile 1,2
	Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla	27	38,5	8,1			
	Kendimiz tanışarak/Flört, ailemin onayıyla	57	49,2	7,3			
	Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim	30	44,1	9,9			
Aile	Görücü usulü, ailemin kararıyla	38	16,7	4,6	4.142	0.007 ^f	1 ile 2,4; 3 ile 2,4
	Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla	27	13,4	5,2			
	Kendimiz tanışarak/Flört, ailemin onayıyla	57	16,3	5,0			
	Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim	30	13,6	5,5			
Cinsellik	Görücü usulü, ailemin kararıyla	38	11,4	3,8	64.143	0.000 ^χ	1 ile 2,3,4; 2 ile 3,4;
	Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla	27	14,9	4,5			
	Kendimiz tanışarak/Flört, ailemin onayıyla	57	20,2	3,8			
	Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim	30	19,0	5,0			
Benlik	Görücü usulü, ailemin kararıyla	38	10,0	3,6	18.383	0.000 ^χ	3 ile 1,2; 1 ile 4
	Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla	27	10,3	3,2			
	Kendimiz tanışarak/Flört, ailemin onayıyla	57	12,7	1,9			
	Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim	30	11,5	3,0			

^χKruskal Wallis /ANOVA

Tablo 15’te evlilik doyumunun evlenme şekline göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde Evlilik doyum düzeyinin evlenme şekline göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kendimiz tanışarak/flört, ailemin onayıyla (49.2) evlenen bireylerin evlilik doyum düzeyi görücü usulü, ailemin kararıyla (38.1) evlenen, görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (38.5) evlendim diyen ve kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (44.1) diyen bireylere göre daha yüksek düzeydedir. Kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (44.1) diyen bireylerin evlilik doyum düzeyi görücü usulü, ailemin kararıyla (38.1) evlenen, görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (38.5) evlendim diyen bireylere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile düzeyinin evlenme şekline göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Görücü usulü, ailemin kararıyla (16.7) diyen bireylerin aile düzeyi görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (14.4), kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (13.6) diyen bireylere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kendimiz tanışarak/Flört, ailemin onayıyla (16.3) diyen bireylerin aile düzeyi görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (14.4), kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (13.6) diyen bireylere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Cinsellik düzeyinin evlenme şekline göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Görücü usulü, ailemin kararıyla (11.4) evlendim diyen bireylerin cinsellik düzeyi görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (14.9) evlendik diyen, kendimiz tanışarak/flört, ailemin onayıyla (20.2) evlendik diyen ve kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (19.0) diyenlere göre daha düşük olduğu istatistiksel olarak görülmüştür. Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (14.9) evlendik diyen bireylerin cinsellik düzeyi kendimiz tanışarak/flört, ailemin onayıyla (20.2) evlendik diyen ve kendimiz tanışarak/flört, ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (19.0) diyenlere göre daha düşük olduğu istatistiksel olarak görülmüştür. Benlik düzeyinin evlenme şekline göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kendimiz tanışarak/flört, ailemin onayıyla (12.7) evlendik diyen bireylerin benlik düzeyi görücü usulü, ailenin kararı ile (10.0) evlendik diyenlere ve görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla (10.3) evlendik diyenlere göre istatistiksel olarak daha yüksektir. Görücü usulü, ailemin kararıyla (10.0) evlendik diyen bireylerin benlik düzeyi Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim (11.5) diyen bireylere göre istatistiksel olarak daha düşüktür.

Tablo 16. Evlilik Doyumunun Eşi ile Akrabalık Durumuna Göre Farklılığının İncelenmesi

Boyut	Akrabalık Var mı?	n	ss	x	F/ χ^2	p	Farklılık
Evlilik Doyum Ölçeği	Akrabalık yok	110	9,5	72,4	4.074	0.019 ^f	1 ile 2
	Uzaktan Akraba	27	9,6	17,8			
	Yakın Akraba	15	6,5	9,9			
Aile	Akrabalık yok	110	5,2	72,4	0.073	0.964 χ	-
	Uzaktan Akraba	27	5,9	17,8			
	Yakın Akraba	15	3,8	9,9			
Cinsellik	Akrabalık yok	110	5,2	72,4	13.449	0.001 χ	1 ile 2,3
	Uzaktan Akraba	27	5,9	17,8			
	Yakın Akraba	15	5,0	9,9			
Benlik	Akrabalık yok	110	3,0	72,4	5.525	0.044 χ	1 ile 2
	Uzaktan Akraba	27	3,2	17,8			
	Yakın Akraba	15	3,0	9,9			

^fKruskal Wallis /ANOVA

Tablo 16’da evlilik doyumunun eşi ile akrabalık durumuna göre farklılığının incelendiği istatistiksel test sonuçlarına yer verilmiştir. Tabloya göre evlilik doyumu akrabalık durumuna göre farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Akraba olmayan (44.8) bireylerin evlilik doyumu uzaktan akraba olanlara göre (39.5) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile boyutu akrabalık durumuna göre farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Cinsellik boyutu akrabalık durumuna göre farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Akraba evliliği olmayan (17.8) bireylerin cinsellik düzeyi uzaktan (13.7) ve yakın (15.0) akraba evliliği yapanlara göre istatistiksel olarak daha yüksektir. Benlik boyutu akrabalık durumuna göre farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Akraba evliliği yapmayan (11.7) bireylerin benlik düzeyi eşi uzaktan akraba olan (10.3) bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak;

Bu araştırmada, flört yoluyla ve görücü usulü evlenen bireylerin evlilik doyumları arasındaki fark incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, evlilik doyumu açısından flört yoluyla evlenen kişilerin görücü usulüyle evlenenlere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek skorlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyet faktörü incelendiğinde, evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yani, kadınlar ve erkekler arasında evlilik doyumunda anlamlı bir değişiklik bulunmamıştır.

Evlilik doyumu anketi puanlarıyla yaş faktörü arasında manidar ilişki tespit edilmiştir. Yaşın artması, evlilik doyumunu etkileyebilir.

Çalışma durumu ve evlilik doyumu arasında genel bir fark bulunmamış olsa da cinsellik alt boyutu incelendiğinde çalışma durumuna göre farklılık göstermiştir. Bu durum, çalışma durumunun cinsellik ve evlilik doyumu arasında önemli bir etkiye sahip olabileceğini işaret etmektedir.

Çocuk sahibi olma durumu ile evlilik doyumu arasında istatistik olarak manidar farklılık gözlemlenmiştir. Çocuğu olan bireyler, çocuğu olmayanlara göre farklı bir evlilik doyumu düzeyine sahip olabilirler.

Eğitim seviyesi ve evlilik doyumu arasında manidar bir bağlantı gözlenmiştir. Farklı eğitim düzeylerine sahip bireyler arasında evlilik doyumu açısından farklar bulunmaktadır.

Ekonomik statü ile evlilik doyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Geliri yüksek olan bireyler, daha yüksek evlilik doyumuna sahip olma eğilimindedir.

Evlilik süresi ve evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Yani, evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında belirgin bir ilişki bulunmamıştır.

Son olarak, akrabalık durumu ve evlilik doyumu arasında farklılık gözlemlenmiştir. Farklı akrabalık durumlarına sahip bireyler arasında evlilik doyumunda anlamlı farklar mevcuttur.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel hipotezi, "Evli bireylerin evlilik biçimleri ile evliliklerindeki doyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu" şeklindedir. Araştırmanın alt hipotezleri ise "Kişisel bilgi formu ile sorulan sosyo-demografik değişkenlerin evlilik doyumunu ile anlamlı bir ilişkisi olduğu" şeklindedir.

Katılımcıların evlenme biçimlerine göre evlilik doyumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelediğimizde, görücü usulü evlenme veya flört ederek evlenme biçiminin evlilik doyumunu ile anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir yani H1 sağlanmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %42,8'i görücü usulü evlenirken, %57,2 'si flört yoluyla evlenmiştir.

Bu bölümde elde edilen sonuçlar, ilgili araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılacaktır. Yelsma ve Athappilly'nin (1988) yaptığı çalışmada, 25 flört evliliği yapan çift, 28 görücü usulü evlilik yapan çift ve 31 mantık evliliği yapan çiftin evlilik doyumunu ve iletişim becerileri düzeyleri incelenmiştir. Görücü usulü evlenen çiftlerin, flört yoluyla ve mantık evliliği yaparak evlenenlere göre evliliklerinden daha memnun oldukları belirtilmiştir. Sonuç olarak, görücü usulüyle evlenen çiftlerin diğer çiftlere göre evliliklerinde daha yüksek evlilik doyumuna sahip oldukları görülmüştür. Benzer şekilde, görücü usulü ve flört ederek evlenen 206 genç çiftin evlilik doyumunu açısından incelendiği başka bir çalışmada, flört süresi, evlilik öncesi birlikte yaşam ve evlilik biçiminin evlilik doyumunu ile arasındaki ilişkinin çok düşük olduğu bulunmuştur (Shachar, 1991). Ancak, Xiaohe ve Whyte (1990) tarafından Çin'de 586 evli kadın üzerinde yapılan bir araştırmada, flört ederek evlenen kadınların görücü usulüyle evlenen kadınlara göre evlilik ilişkilerinden daha yüksek doyum sağladığı bulunmuştur. Bu sonuç, bizim araştırmamızın sonucu ile örtüşmektedir.

Ayrıca yapılan başka bir araştırmada, görücü usulü, flört yoluyla ve mantık evliliklerini tercih etmiş olan evli kadınlar üzerinde detaylı bir inceleme yapılmıştır. Araştırmanın temel amacı, evlilik biçimlerinin evlilik doyumunu üzerindeki etkisini analiz etmektir. Elde edilen verilere göre, görücü usulüyle evlenen çiftlerin evlilik doyum düzeyleri diğer çiftlerininkine kıyasla daha düşük bulunmuştur (Kalantar, 2012). Bu sonuç, bizim çalışmamızla uyumlu olarak değerlendirilebilir.

Ancak, diğer bir araştırmada görücü usulü (ayarlanmış) evlenen çiftler ile

anlaşarak (flört) evlenen çiftler arasındaki evlilik doyumları karşılaştırılmış ve dikkate değer bir farklılığa saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, görücü usulü evlenen çiftlerin evlilik doyumları, anlaşarak evlenen çiftlerin evlilik doyumlarından daha yüksek seviyededir. Bu durum, evlilik biçiminin evlilik doyumunu etkilemede önemli bir rol oynayabileceğini işaret etmektedir (Mazaheri, 2009).

Araştırma bulguları, evlilik biçimleri ve evlilik doyumu arasındaki bağlantının karmaşık ve çok yönlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Çeşitli faktörlerin, evlilik doyumu üzerinde farklı etkileri olduğu görülmüştür. Bu nedenle, ileride yapılacak daha kapsamlı çalışmalarla konunun daha iyi anlaşılması ve farklı değişkenlerin etkisinin daha iyi belirlenmesi önemlidir.

Bu araştırmada, evlenme biçiminin evlilik doyumu üzerindeki etkisine yönelik elde edilen sonuçlar farklılık göstermiştir. Bu durumun bir nedeni, çalışmada kullanılan örneklem boyutunun sınırlı olması ve bu nedenle istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin tespit edilememesi olabilir. Daha geniş bir örneklem grubu üzerinde evlenme biçimlerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisinin tekrar değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Aynı şekilde, evlilik doyumu kavramı oldukça geniş bir kapsama sahiptir ve çeşitli maddeyi içermektedir. Çalışmalarda önemsenmeyen veya denetimlemeyen üçüncü bir değişkenin sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak çalışmalarda daha kapsamlı bir değişken setinin dikkate alındığı ve kontrol edildiği araştırmalara ihtiyaç vardır.

Ayrıca, bu araştırmada yalnızca kadınlardan oluşan bir katılımcı grubu bulunmaktadır ve cinsiyet faktörünün evlenme stili ile evlilik doyumu arasındaki ilişki üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, cinsiyetin de dikkate alındığı daha kapsamlı çalışmaların gerçekleştirilmesi, evlilik doyumu ve evlenme biçimi arasındaki ilişkinin daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Bazı araştırmalar, eğitim seviyesinin evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ve evlilik doyumunun bir göstergesi olarak kabul edildiğini göstermektedir (Pepping ve Halford, 2012; Shakerian, 2010; Wagheiy, 2009). Yapılan bir araştırma, daha eğitilmiş çiftlerin daha az eğitilmiş çiftlere kıyasla daha yüksek seviyede evlilik doyumu ve daha iyi zihinsel sağlık yaşadıklarını göstermektedir (Madanian ve Mansor, 2013). Bu bulgu, yüksek eğitilmiş bireylerin daha az eğitilmiş olanlara göre daha iyi sosyal işlevleriyle de doğrulanmaktadır. Aslında, çiftler daha iyi eğitim aldıklarında, hayatın gerçeklerini daha

iyi anlarlar, bu da onları sorunlarını çözmek ve çatışmalardan kaçınmak için daha donanımlı hale getirmektedir. Eğitim düzeyi yüksek ve sosyal becerileri gelişmiş çiftlerin evlilik doyumu ile ilgili daha az sorun yaşamaları beklenmektedir. Ayrıca eğitimsizlik, anlaşmazlıklara ve hatta boşanmaya yol açabilmektedir. Ancak bazı araştırmalara göre eğitim düzeyinin evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur (Rahmani, Khoei ve Gholi, 2009; Zare, Golmakani, Sharareh ve Khadem, 2014).

Evlü bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça, evlilik doyumları azalmaktadır. Ancak, yaptığımız çalışma bu sonuçlarla uyum göstermemektedir. Bizim çalışmamızda H4 sağlanmamıştır. Daha önce gerçekleştirilen bir çalışmada, eğitim düzeyinin yüksek ya da düşük olmasının evlilik doyumunu etkilediği gözlemlenmiştir (Teachman, 1987). Eğitim durumu, bireylerin sosyal hayatlarından beklentilerini çerçeveleyen bir belirleyici olabilir. Evlilik doyumu eğitim düzeyine, göre incelendiğinde, üniversite mezunlarının en yüksek evlilik doyumu ortalamasına sahip olduğu, lise mezunlarının ise en düşük evlilik doyumu ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. İlk okul mezunlarının evlilik doyumları ise orta düzeydedir. Bu nedenle, eğitim düzeyi arttıkça veya azaldıkça evlilikle ilişkilendirilen anlamların ve beklentilerin farklılaştığı söylenebilir. Eşlerin eğitim düzeylerinin artması, bireylerin daha bağımsız hissetmelerine yol açabilir ve bu durum boşanma risklerini artırabilir. Sonuç olarak, eğitim düzeyinin artmasıyla bireylerin daha özgür ve bireysel hissedebileceği ve bu nedenle evliliklerini daha sorgulayabileceği ve bu durumun evlilik doyumunu azaltabileceği ifade edilebilir.

Literatürdeki çalışmalardan elde edilen bulgular, yaş ile evlilik doyumu arasında olumsuz yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir (H6 sağlanmıştır). Bu çalışmalar bizim çalışma sonuçlarımızla örtüşmektedir.

Yaptığımız çalışmada, evlilik süresi ile evlilik memnuniyeti arasında manidar bir fark tespit edilmemiştir (H8 sağlanmamıştır). Ancak, bazı diğer çalışmalarda evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında olumsuz bir ilişki olduğu belirtilmiştir (Moshtagh vd., 2013; Ziaee vd., 2014).

Evlilik doyumu ve evlilik süresi arasındaki ilişkiye dair alandaki çalışmaların sonuçlarının farklılık gösterdiği görülmüştür. Bunu destekleyen şekilde; Anderson, Russell ve Schumm'un (1983) araştırmasına göre, evlilik kalitesinin aile yaşam döngüsünde U şeklinde bir eğrisi vardır, bu da mutluluğun evliliğin ilk yıllarında azaldığı ve daha sonra tekrar yükseldiği anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, Van Laningham,

Johnson ve Amato (2001) literatürde evliliğin süresi ile evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi gösteren U şeklindeki grafiğin sebebinin kesitsel çalışmalar olduğunu öne sürerek boylamsal bir araştırma yapmıştır. Bu uzun süreli çalışmanın sonuçlarına göre, U şeklindeki grafik desteklenmemiş ve evliliğin ilk birkaç yılındaki mutluluk ya bozulmaya devam etmiş ya da keskin bir şekilde düştükten sonra sabitlenmiş.

Araştırmalardaki sonuçların tutarsızlığının bir sebebi, farklı araştırma gruplarının incelenmiş olması ve bu grupların kültürel farklılıkları olabilir. Amerika'da yapılan çalışmalarla İran'da yapılan çalışmalar arasında kültürel, sosyal, ekonomik ve diğer faktörlerde farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar, evlilik doyumu üzerinde etkili olabilir ve sonuçların farklılaşmasına neden olabilir.

Araştırmalar, gelir durumu ve aile gelirinin evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir yani H5 sağlanmıştır. (Pepping ve Halford, 2012; Zainah vd., 2012). Araştırmalar, düşük gelir ve iş güvencesizliğinin (özellikle evli erkek bireyler için) düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Çiftler sürekli para için endişelenmek zorunda kaldıklarında evlilik doyumları azalmaktadır (Shopiro, Gottman ve Carrere, 2000). Daha yüksek gelire sahip çiftler daha düşük gelire sahip olanlardan daha fazla evlilik doyumu deneyimlemektedirler. Bu araştırmalar bizim sonuçlarla örtüşmektedir.

Araştırmada evlilik doyumu ve çocuk sayısı değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Elde edilen bulgulara göre, dört çocuk sahibi olan kadınların evlilik doyumu skor ortalamaları diğer gruplara göre daha yüksek bulunmuştur böylelikle H7 sağlanmıştır. Bu sonuçlar, Rho (1989) tarafından yapılan bir araştırma ile de uyumlu görünmektedir, çünkü Rho'nun çalışması da çocuk sayısının evlilik tatmini üzerinde bir etkisi bulunmadığı ispatlanmıştır. Benzer şekilde, Kubat (2012) tarafından yapılan başka bir çalışma da çocuk sayısının evlilik tatmini üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Bu nedenle, bizim araştırmamızın bulguları bir önceki çalışmalarla uyumludur.

Araştırmaya katılan katılımcıların evlilik doyumu puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yani, bu çalışmada evlilik doyumu hem kadınlar hem de erkekler arasında benzer düzeyde bulunmuştur bu bağlamda H2 sağlanmamıştır ve Cinsiyetin evlilik doyumu üzerinde etkili olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç, araştırma grubundaki kadın ve erkek katılımcıların evlilik doyumlarının benzer olduğunu göstermektedir.

1972’de, aile çalışmalarının önde gelen isimlerinden Jesse Bernard çalışmasında her evlilik birliğinde erkeğinki ve kadınıniki olmak üzere iki evlilik olduğunu belirtmektedir. Erkeğinkinin kadınınkinden daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmada kadınların sürekli olarak erkeklerden önemli ölçüde daha düşük evlilik doyumu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ancak bazı diğer araştırmalarda ise cinsiyete göre evlilik doyumu farkı bulunmamıştır. (Broman, 2005; Kurdek, 2005). Gager ve Sanchez (2003) erkeklerin ve kadınların evlilik doyumlarının ortalama seviyelerinde önemli bir fark bulamamışlardır. Ayrıca, kadınların ve erkeklerin evlilik mutluluğu puanlarını karşılaştırdıklarında, karı kocaların önemli bir çoğunluğunun aynı ortalamaya sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar bizim elde ettiğimiz sonuçlar ile örtüşmektedir.

Araştırma bulgularına göre H3’ün sağlanmadığı tespit edilmiştir yani evlilik doyumunun çalışma durumuna göre farklılık göstermediği ispatlanmıştır. Cinsellik alt boyutunun çalışma durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışma, artan iş yükünün evlilikteki doyum düzeyinin düşmesine yol açtığını ortaya koymaktadır. Bulgular gösteriyor ki, iş stresi evlilik doyumunu ve evlilik ilişkisinin devamını tehdit etmekte, olumsuz çalışma koşulları ve olumsuz iş süreleri de aile ilişkilerinin etkilenmesine yol açmaktadır (Nayeri vd., 2018). Çalışan kadınlar, ekstra sorumlulukları, ev ve işyerinde daha fazla baskıya tolerans göstermeleri nedeniyle evlilik ilişkilerine daha fazla ilgi göstermeme eğilimindedir (Jamali vd., 2016). Fakat bu çalışmada çalışma durumuna göre evlilik doyumu açısından farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çalışmada evlilik doyumu doğrudan çalışma durumuna göre incelenmiş başka faktörlerin etkisi kontrol edilmemiştir.

Bu araştırmada, evlilik doyumu ile çiftlerin akrabalık derecesi arasındaki bağlantı incelenmiştir. Mevcut literatürde bu konuda yapılmış araştırmalara rastlanmamıştır. Elde edilen sonuçlar, karı-koca arasında hiç akrabalık ilişkisi bulunmayan katılımcıların evlilik doyum puanlarının, diğer uzak akraba ve yakın akraba olanlara nazaran manidar bir biçimde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. H9 sağlanmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada evlilik biçimi ve sosyo-demografik özellikler bağlamında evlilik doyumu incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini İran'ın Güney Azerbaycan bölgesi Erdebil şehrinde yaşayan 152 evli erkek ve kadın oluşturmuştur.

Çalışma bulgularına göre flört yolu ile evlenen bireylerin evlilik doyumu daha yüksek puan almıştır. Ayrıca yaşın artmasına bağlı olarak evlilik doyumunun azaldığı belirlenmiştir. Buna karşın cinsiyet, çalışma durumu, evlilik süresi ve çocuk sayısı evlilik doyumu ile ilişkili olmadığı ve evlilik doyumuna katkıda bulunmadığı çalışma bulgularına yansımıştır.

Evlilik doyumunun alt boyutları incelendiğinde çalışan kişilerin cinsel doyum skorları çalışmayan kişilere göre daha yüksek olmuştur. Çalışma bulguları, gelir ve eğitim seviyesinin artışıyla evlilik doyum düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Aynı şekilde, çocuk sahibi olmanın evli bireylerin evlilik doyumuna olumlu katkıda bulunduğu belirlenmiştir. Çocuğu olan kişilerin, çocuğu olmayanlara nazaran daha yüksek evlilik doyumuna sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Çiftlerin akrabalık yakınlığına bakıldığında, akraba olmayan çiftlerin uzak akraba olanlara göre ve uzak akraba olanların yakın akraba olanlara göre daha yüksek evlilik doyumu sergilediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, akrabalık durumu ile evlilik doyumu arasında olumsuz bir bağlantı mevcuttur. Ayrıca, bu çalışmada evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Öneriler

Bu çalışmada, sınırlı şekilde flört tarzı ve görücü usulü evli kadın ve erkeğe ulaşılması, evreni temsil etmekte yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, çalışmanın genişletilerek daha fazla evli kadın ve erkeğe ulaşılması gereklidir. Bu şekilde, elde edilen verilerin daha kapsamlı ve temsil edici olması sağlanabilir.

Görücü usulü evlenen kişilerin evlilik doyumları daha düşük olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda da evlilik biçimi ve evlilik doyumu ile ilişkilerinin başka değişkenler üzerinden sağlanabileceği bildirildiği için evlilik biçimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide başka değişkenlerin aracılık etkisinin incelenmesi önerilmektedir.

- Bu araştırma yalnızca flört yoluyla ve görücü usulüyle evlenen evli kişilerin üzerinde gerçekleştirilmiştir, bu nedenle ilerleyen dönemlerde boşanmış bireyler veya farklı evlenme biçimlerine sahip katılımcılarla yeniden düzenlenerek çalışılabilir.
- Araştırmaya katılan katılımcılar farklı yaş gruplarından olmasına rağmen, daha muayyen bir yaş sınırı belirlenerek daha objektif sonuçlara ulaşılabilir.
- Çalışma, ilişki model yerine deneysel çalışmalara da olanak tanıyacak şekilde düzenlenebilir.
- Araştırma, farklı ülkelerde, illerde veya ilçelerde gerçekleştirilebilir ve farklı kültürel ve farklılıkların evlilik doyumu üzerindeki etkisi incelenebilir ve evlilik biçimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki daha geniş bir perspektiften ele alınabilir. Coğrafi faktörlerin evlilik doyumu üzerindeki etkileri incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Amato, P. R., Booth, A., Johnson, D. R., & Rogers, S. J. (2007). *Alone Together: How marriage in America is changing*. Harvard University Press.
- Atçeken, M. (2014). Evlilik doyumu ve bağışlama davranışı: Dindarlık, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisi. *Sosyoloji Dergisi*, 5(2), 45-58.
- Azizoğlu, S. (2000). Psikolojik Yardım İçin Başvuruda Bulunan ve Bulunmayan Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerini Değerlendirmelerinin Karşılaştırılması [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Banmen, J., & Vogel, N. A. (1985). The Relationship Between Marital Quality And Interpersonal Sexual Communication. *Family Therapy*, 12(1), 45.
- Başar, M. (2020). İran'da Evlilik ve Aile Yapısındaki Değişimler: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İran Üniversitesi, İran.
- Benokraitis, N. V., & Benokraitis, N. B. (2003). *Marriages And Families: Changes, Choices, And Constraints*. Prentice Hall.
- Bernard, J. (1972). *The Future of Marriage*. Bantam Books.
- Bloof, L. M., & Wolfe, D. M. (1960). Marital satisfaction, child-rearing attitudes, and child-rearing behavior. *Child Development*, 31(3), 339-356.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: a decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 964-980.
- Broman, C. L. (2005). Marital quality in Black and White marriages. *Journal of Family Issues*, 26(4), 431-441.
- Buluş, M., Bağcı, B. (2016), "Evlilik Doyumu: Aile Yılmazlığı ve Etkili İletişim Becerilerinin Rolü", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl: 2016 Sayı: 40 Sayfa: 136-152.
- Chung, M. S. (2014). Pathways Between Attachment and Marital Satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 70, 246-251.
- Connides, I. A. (2001). *Family ties and aging*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Coto-Lesmes, R., Fernández-Rodríguez, C., & González-Fernández, S. (2020). Acceptance and Commitment

Therapy in group format for anxiety and depression. A systematic review. *Journal of affective disorders*, 263, 107-120.

Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları, Çeviren: Tuncay Ergene, Ankara: Mentis Yayıncılık.*

Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).

Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.*

Çimen, S. E. (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.*

Ergin, F. E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zekâ düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.*

Ersanlı, K. (1990). *Aile İçi İlişkilerin Dayandığı Psikolojik Temeller. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 51-54.

Farahmand, G. H., & Garegozlo, R. M. (2013). The study of relationship between marital satisfaction and personality characteristics in Iranian families. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 396-399.

Farhadi, A., Movahedi, Y., Nalchi, M., Daraei, M., & Mohammadzadegan, R. (2013). The relationship between Work-family conflict, burnout dimensions and intention to leave among female nurses. *Iran Journal of Nursing*, 26(84), 34- 43.

Farhadi, A., Movahedi, Y., Nalchi, M., Daraei, M., & Mohammadzadegan, R. (2014). The relationship between Work-family conflict, burnout dimensions and intention to leave among female nurses. *Iran Journal of Nursing*, 26(84), 34- 43.

Fatehizadeh, M., & Ahmadi, A. (2006). The relationship between marital satisfaction and communication patterns of couples in Isfahan University. *Journal of Family Research*, 1(2), 109-120.

Fışiloğlu, H. (1992). Lisans Üstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.

Fışiloğlu, H. (2007). *Film Analizi Yöntemi ile Virginia Satir ile Terapisi Yöntemine Bir Bakış, Türk Psikoloji yazıları, Aralık 2007 cilt 10 sayı 20.*

- Fowers, B. J., & Olson, D. H. (1993). Enrich Marital Satisfaction Scale: A Brief Research And Clinical Tool. *Journal of Family Psychology*, 7(2), 176-185.
- Fox, G. L. (1975). Love Match And Arranged Marriage İn A Modernizing Nation: Mate Selection İn Ankara. Turkey. *Journal of Marriage and the Family*, 180-193.
- Gager, C. T., & Sanchez, L. (2003). Two as one? Couples' perceptions of time spent together, marital quality, and the risk of divorce. *Journal of Family Issues*, 24(1), 21-50.
- Giddens, A. (2000), *Sosyoloji*, Ankara: Ayraç Yayınları.
- Goldenberg, I. (2000). *Family Therapy: an Overview*. USA: Brooks/Cole Publishing.
- Gökalp, E. (2009). Medya, Kitle İletişimi ve Toplum. *Sosyolojiye Giriş* (s. 268-301). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi.
- Hashmi, H. (2007). Stress and Depression among Working and Non Working Married Women, *Internet Journal of Medical Update*, Vol. 2, No. 1
- Hortaçsu, N. ve Oral, A. (1994). Comparison of couple-and family-initiated marriages in Turkey. *The Journal of social psychology*, 134(2), 229-239.
- Houser, A. (2009). Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık ve Duygusal Zekâ Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal mübadele: Evlilikle ilgili değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(36), 12-24.
- İmamoğlu, O. (1994). Değişim Sürecinde Aile; Evlilik İlişkileri Bireysel Gelişim ve Demokratik Değerler. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Jadiri, J. (2009). Examine The Relationship Between Marital Satisfaction With Demographic Factors. *Journal of Religion and Psychology*, 2(5).
- Jamali, S., Kalani, N., Javadpour, S., Rasekh Jahromi, A., Mosallanekhad, Z., & Pishgar, Z. (2016). Comparison Of Marital Satisfaction İn Working And Non- Working Pregnant Women. *IIOAB Journal*, 7(Suppl. 1), 332-338.
- Jawaheri, M. (2015). The Comparison of Marital satisfaction Between Traditional and Non-traditional Couples in Tehran. *Family, Counseling and Psychotherapy*. 5(2), 123-142.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan Aile ve Kültür Kitabı*, Remzi Kitapevi.

- Kalantari, S. (2012). Effects Of Existential Issues Training On Marital Satisfaction Among Iranian Women. *Journal Of New Educatibal Review*, 28(2), 29-38.
- Khalatbari, A. (2009). A Comparison of Mate Selection Strategies in Iran with Those in America and Europe. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 1(1), 1-7.
- Kılıç, E.Z. (2013). Aile Terapilerinin Tarihçesi, *Türkiye Klinikleri*, 2013;6(1):1-9.
- Kiecolt-Glaser, J. K., & Newton, T. L. (2001). Marriage and health: His and hers. *Psychological Bulletin*, 127(4), 472-503.
- Koçak, A. (2008). Okul yöneticilerinin evlilik doyum düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(2), 56-65.
- Lappin, J. (1988). *Paradigms Of Clinical Social Work, Part10: A family Therapy: A Structural Approach*, Dorfman R. (Editor), page: 220-252 New York, Brunner.
- Levenson, R. W., & Gottman, J. M. (1985). Physiological and affective predictors of change in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 85–94.
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(5), 409-424.
- Madanian, L., & Mansor, S. M. S. S. (2013). Marital Satisfaction and Demographic Traits In An Emigrant Sample: Rasch analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 107, 96-103.
- Markman, H. J. (1981). Predicting of marital distress: A 5-year follow-up. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49(5). 760-762.
- Marks, M., Wieck, A., Checkly, S., & Kumar, C. (1996). How Does Marriage Protect Women With Histories Of Affective Disorder From Post-Partum Relapse? *British Journal of Medical Psychology*, 69, 329–342.
- Murdock, N. (2014). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları: Olgu Sunumu Yaklaşımıyla, Çeviren Füsun Akkoyun, Nobel yayıncılık 2.basım.*
- Nayeri, N. D., Forooshani, Z. S. D., & Arabloo, J. (2018). The Study Of Work-Family Conflict And Job Satisfaction Among Nurses' State Hospitals İn Tehran City. *Electronic Physician*, 10(5), 6864-6867.
- Özabacı N. & ErkanZ. (2014). *Aile Danışmanlığı Kuram ve Uygulamalara Genel Bir Bakış*, 2. Baskı.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pdrem Yayınları.

- Özgüven, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam, Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2014). Evlilik ve Aile Terapisi, 3.Basım, Nobel Yayınları.
- Öztürk, E. (2013). Sosyo-Tarihsel Perspektif Süreci İçinde Aşk Sosyolojisi, Cinius Yayınları, Birinci Basım, Syf:32
- Pepping, C. A., & Halford, W. K. (2012). Attachment And Relationship Satisfaction İn Expectant First-Time Parents: The Mediating Role Of Relationship Enhancing Behaviors. *Journal of Research in Personality*, 46(6), 770-774.
- Rahmani, A., Merghati, K. E., Sadeghi, N., & Allahgholi, L. (2011). Relationship between sexual pleasure and marital satisfaction. *Iran Journal of Nursing*, 24(70), 82-90.
- Razavieh, A., Moin, L., & Bohlooli Asel, F. (2010). The Role Of Personality Characteristics and Marital Satisfaction On Job Satisfaction Married Martyr Foundation and Veterans Affairs Shiraz City. *Journal of Women and Society*, 1(4), 1-18.
- Rho, J. J. (1989). Multiple factors contributing to marital satisfaction in Korean- American marriages and correlations with three dimensions of family life satisfaction--marital, parental, and self-satisfactions. Unpublished doctoral dissertation, Kansas State University.
- Rowe, D. R. (2004). Social Learning and Marital Satisfaction. *Human Development*, 420.
- Sacco, W. P., Dumont, C. P., & Dow, M. G. (1993). Attributional, Perceptual, and Affective Responses to Depressed and Nondepressed Marital Partners. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(6), 1076-1082.
- Saxton, L. (1982). *The Nature Of Marriage, The İndividual, Marriage, And The Family*, (5th Edith), California, Wadsworth Publishing Company Belmont, A Division of Wadswort, Inc. 216-224.
- Sezen, L. (2005). Türkiye' de Evlenme Biçimleri, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 27, 2005.
- Sezer, Ü. (2004). Aile Yapısı ve İlişkileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Shachar, R. (1991). His and her marital satisfaction: The double standard. *Sex Roles*, 25(7), 451-467.
- Skoloski, D. M., & Hendrick, S.S. (1999). Fostering Marital Satisfaction. *Family Therapy* 26: 39-
- Soleymani, L. K., & Shahram, V. (2011). The effect of sexual skills training on marital satisfaction. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2581-2585.

- Soyyigit, R. (2002). Sanayileşmenin Türk Ailesi Üzerine Sosyal Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and Family*, 42(4), 825-839.
- Süleymanlı, E., (2021) “Aile Kurumu”, *Sosyolojiye Giriş*, Ed: Metin Kılıç, Eğitim Yayınevi, Konya, ss. 213-238
- Tabatabaei, M., Panahandeh, S. & Hoseynabadi, M. (2012). Check The General Health And Marital Satisfaction In Employees Ferdowsi University Of Mashhad. *Behavioral Sciences Research*, 10(6), 491-499.
- Terzioğlu R. G. & Şener A. (2002). Ailede Eşler Arasında Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması, Aile Araştırma Kurulu Başkanlığı Yayınları, Birinci Basım.
- Tezer, E. (1992). Evlilik Doyumu ve İş Doyumu: Bir Ön Çalışma. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 1(3), 24-26.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Thibaut, J.W., & Kelley, H.H. (1959). *The Social Psychology of Groups* (1st ed.). Routledge.
- Thomas, G., Fletcher, G. J. O., & Lange, C. (1997). Online empathic accuracy in marital interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 839– 850.
- Titelman, P. (2013). *Clinical Applications Of Bowen Family System Theory*, Routledge.
- Tuna, M. (2019). Relationship between emotional intelligence and perceived social support among university students. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 6(2), 105-112.
- Turan, M. (1997). Erzurum'daki Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerinin Değerlendirilmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Turğut, F. (2017). “Tarihsel Süreçte Aile Kurumunun Dönüşümü ve Geleceğine Yönelik Çıkarımlar”, *Medeniyet ve Toplum / Bahar 2017 Cilt 1 Sayı 1*, 93-117
- Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Liu, H., & Needham, B. (2006). You Make Me Sick: Marital Quality and Health Over The Life Course. *Journal of Health and Social Behavior*, 47(1), 1-16.
- Üstündağ, A. (2014). Yapısal Aile Danışmanlığı ve Bir Olgu Örneği, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Yıl: 14, Sayı: 33, S: 113-126, Issn: 2148-9424.

- Weeks, G.R., & Treat S.R. (2001). *Couples In Treatment*, Taylor & Francis Group, ABD
- Wilcox, W. B., Doherty, W. J., Fisher, H., Galston, W., Glenn, N. D., Gottman, J., Lerman, R., Mahoney, A., Markey, B., Markman, H. J., Nock, S., Popenoe, D., Rodriguez, G. G., Stanley, S. M., Waite, L. J., & Wallerstein, J. (2005). *Why marriage matters: twenty-six conclusions from the social sciences* (2nd ed.). Institute for American Values.
- Xiaohe, X., & Whyte, M. K. (1990). Love matches and arranged marriages: A Chinese replication. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 709-722.
- Yalcın, H. (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:3, Sayı:1, Makale No: 24, Issn: 2146-9199.
- Yalom, I. (2006). *Evlilik Terapisi*. 2. Baskı, Prestij Yayınları, İstanbul.
- Yelsma, P., & Athappilly, K. (1988). Marriage Satisfaction And Communication Practices: Comparisons Among Indian and American Couples. *Journal of Comparative Family Studies*, 19(5), 37-46.
- Yeşiltepe, S. (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldırım, İ. ve Çağ, P. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39).
- Yılmazçoban, M. (2008). Flört ve Görücü Usulü Evliliklerde Psiko-Sosyal Özelliklerin Etkisi-Demirci Örneği, T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- Yılmazçoban, M. (2010). Evlilikte Çiftleri Etkileyen Unsurlar ve Arkadaşlık İlkeleri, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:1/Ekim2010 -Mart2011, sayfa:178-195.
- Yücel, D., & Köydemir, S. (2015). Evlilik doyumu üzerine bir inceleme: Sosyo-ekonomik, davranışsal, psikolojik, içeriksel ve ilişki odaklı faktörler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 40(360), 1-14.
- Ziaee, T., Jannati, Y., Mobasheri, E., Taghavi, T., Abdollahi, H., Modanloo, M., & Behnampour, N. (2014). The Relationship Between Marital and Sexual Satisfaction Among Married Women Employees At Golestan University Of Medical Sciences, Iran. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 8(2), 44-51.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı;

Bu araştırma, Aile Danışmanlığı alanında yürütülen yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışmalarda; her soruya vereceğiniz yanıt, son derece önemlidir. Anketteki soruları dikkatlice okuyarak, size en uygun gelen yanıtı işaretleyiniz. Ankette yer alan soruların doğru veya yanlış bir yanıtı yoktur, önemli olan sizin ne düşündüğünüz ve ne hissettiğinizdir. Sizden, kimliğinizle ilgili hiçbir bilgi istenmemektedir. Vereceğiniz bilgiler, kimlik bilgileriniz alınmadan tamamıyla gizli tutularak, yalnızca araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar, sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Ankete katılım, tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Yardımlarınız ve katılımınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız:

3. Eğitim Düzeyiniz:

() Okur-yazar değil () İlköğretim (İlk-orta) () Ortaöğretim

(Lise)

() Üniversite () Yüksek lisans-Doktora

4. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

() Evet () Hayır

5. Sosyo-ekonomik (gelir durumunuz) düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

() Yüksek () Orta () Düşük

6. Kaç senelik evlisiniz?

7. Eşinizle nasıl evlendiniz?

() Görücü usulü , ailemin kararıyla

() Kendimiz tanışarak/Flört, Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim

Görücü usulüyle tanıştırılıp kendi kararımızla

Kendimiz tanışarak/Flört , ailemin onayıyla

8. Çocuğunuz var mı?

Var :Sayı..... Yok.....

9. Eşinizle yakınlık dereceniz

Yakın akraba

Uzak akraba

Akrabalığımız yok

Ek 2.

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili birtakım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	1	2	3	4	5
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	1	2	3	4	5
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	1	2	3	4	5
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	1	2	3	4	5
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	1	2	3	4	5
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum	1	2	3	4	5
8. Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz	1	2	3	4	5
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	1	2	3	4	5
11. Eşimin ailesi ile birlikte yaşamak benim için bir kâbustur.	1	2	3	4	5
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü Etkiliyor	1	2	3	4	5
13. Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	1	2	3	4	5